

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА І ХОРЕОГРАФІЇ
КАФЕДРА МУЗИКОЗНАВСТВА ТА МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

«Допущено до захисту»:

Завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

 Ольга ОЛЕКСЮК

Протокол засідання кафедри № 16 від «12» листопада 2025 р.

КОВАЛЕНКО ІЛЛЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКУВАННЯ В УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ
ШКІЛ

Кваліфікаційна робота зі спеціальності

025 «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»

Освітньо-професійна програма **025.00.01 «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»**

Науковий керівник:

Іваненко Олена Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри музикознавства та

музичної освіти

Київ - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ.....	7
1.1. Інтерес як психолого-педагогічна проблема.....	7
1.2. Особливості розвитку інтересу до музикування в учнів в процесі музичного навчання.....	14
1.3. Змістовно-структурна характеристика формування інтересу до музикування в учнів у музичній діяльності.....	21
Висновок до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКУВАННЯ В УЧНІВ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ...	27
2.1. Роль викладача у стимулюванні стійкого інтересу в учнів до музичної діяльності.....	27
2.2. Педагогічні умови формування інтересу до музикування в учнів в освітньому процесі мистецької школи.....	31
Висновок до розділу 2.....	39
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКУВАННЯ В УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ.....	40
3.1. Концертно-виконавська практика як чинник формування інтересу в учнів до музикування.....	40
3.2. Діагностування рівня сформованості інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл.....	43
3.3. Динаміка формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл.....	54
Висновок до розділу 3.....	62
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Сучасна освіта все більше орієнтується на особистісно-орієнтований підхід, де важливу роль відіграє формування внутрішньої мотивації та інтересу до навчальної діяльності. Педагогічна наука і практика вже давно підкреслюють необхідність теоретичного осмислення цієї проблеми та пошуку шляхів її реалізації в освітньому процесі.

Музика як вид мистецтва має потужний емоційний і виховний потенціал, здатний впливати на внутрішній світ дитини, її почуття, мислення та уяву. Водночас не всі учні спочатку виявляють стійкий інтерес до занять музикою – частина з них потребує особливого педагогічного впливу для пробудження емоційного відгуку, зацікавлення процесом і результатом музикування. Тому надзвичайно важливою є роль викладача, який має не лише передати знання та навички, а й створити умови для естетичного переживання, творчого самовираження й позитивного ставлення до навчання.

Формування інтересу до музикування – це цілеспрямований процес, що передбачає інтеграцію методів активного навчання, індивідуального підходу, використання елементів гри, творчих завдань, проєктної діяльності тощо. Актуальність даного дослідження обумовлена потребою у вдосконаленні методик музичного навчання, які здатні не лише навчити, але й надихнути учня на пізнання краси музичного мистецтва. Особливого значення набуває розуміння психологічних і вікових особливостей дітей, створення сприятливого емоційного середовища, що сприяє розвитку музичних здібностей. Дослідження механізмів, засобів і умов формування інтересу до музикування має вагоме практичне значення для педагогів, адже дозволяє ефективніше реалізовувати завдання естетичного, морального та творчого розвитку учнів мистецьких шкіл.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Обрана тема досліджується у різних наукових галузях, таких як психологія, філософія, соціологія, музична

психологія, педагогіка, музична педагогіка та методика музичного виховання. Психологічний аспект проблеми аналізували Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкін, М. В. Фомич [10], О. Маленко [40], М. Марусинець [42] та інші. Філософські питання розглядали Дж. Дьюї, К. Гельвецій, Е. Кондільяк, І. Кант та інші. Загально-педагогічні аспекти висвітлювали Л. А. Пастушенко [48], Р. І. Шпіца, Н. О. Коваль [64], С. Щербіна [66] та інші. У галузі музичної педагогіки дослідження проводили Н. Ашихміна, О. Новська [1], І. Боднарчук [4], І. Горохова [15], А. О. Васильківський [8], В. Грінцова [16] та інші.

З проблеми формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл охоплює широкий спектр підходів і методик. Так, Т. Бодрова наголошує на важливості системно-інтеграційного підходу та методичної підготовки майбутніх учителів музики, що базується на універсальних принципах мистецької освіти [5, 6]. Л. Варнавська та Л. Римар, Г. Голованова, Н. Волянчук і Г. Коваль підкреслюють роль інтерактивних технологій і ігрових форм у розвитку музичних здібностей та пізнавального інтересу учнів [7, 13, 10, 28]. Дослідження О. Горожанкіної і Н. Шевченко та О. Коваль звертають увагу на розвиток пізнавального інтересу до класичної музики через активні методики навчання [14, 30], а А. Зайцева і Л. Заря акцентують на методичних системах формування художньо-комунікативної культури і застосуванні мультимедійних технологій [23, 24]. Крім того, науковці, як-от С. Лай Сяоцян, Н. Кьон, Л. Тун [36, 33, 34], розглядають міжособистісну творчу взаємодію та вдосконалення співочих навичок як важливі чинники мотивації для музикування. Загалом, у дослідженнях відзначається комплексний підхід до формування інтересу, що поєднує традиційні методи з інноваційними технологіями, педагогічною майстерністю та психологічними аспектами розвитку творчої особистості учня.

Метою дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл.

Для досягнення мети, в роботі вирішуються наступні завдання:

1. На основі аналізу наукової літератури з досліджуваної проблеми визначити сутність та структуру інтересу до музикування.
2. З'ясувати специфіку формування інтересу в учнів до музикування в умовах сучасної мистецької школи.
3. Охарактеризувати сучасні підходи, методи та засоби стимулювання інтересу до музикування в мистецьких навчальних закладах.
4. Визначити роль викладача у процесі формування стійкого інтересу до музикування.
5. Обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, що сприяють формуванню інтересу до музики в учнів мистецьких шкіл.
6. Розробити та експериментально перевірити методику формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл.

Об'єктом дослідження є освітній процес у мистецьких школах, спрямований на розвиток творчої активності та формування інтересу до музикування.

Предметом дослідження педагогічні умови, що забезпечують ефективне формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань та досягнення мети були застосовані загальнонаукові методи дослідження:

теоретичні - аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури для вивчення теоретичних аспектів проблеми, систематизації та узагальнення отриманих теоретичних та експериментальних даних; зіставлення, інтерпретація, конкретизація, синтез та порівняння отриманих даних для формування основних положень досліджуваної проблеми;

емпіричні – цілеспрямоване педагогічне спостереження, анкетування, інтерв'ювання, педагогічний експеримент для встановлення рівнів сформованості інтересу до музикування та перевірки ефективності застосованої експериментальної методики;

статистичні – аналіз та математична обробка отриманих експериментальних даних, що відображена у табличних формах, для фіксації результатів вимірювань та перевірки ефективності розробленої експериментальної методики.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що воно допомагає краще зрозуміти, що саме впливає на зацікавленість учнів до занять музикою в умовах сучасної мистецької освіти. У дослідженні окреслено ключові поняття й уточнено, як поняття «інтерес до музикування» пов'язане з внутрішньою мотивацією, творчістю та розвитком музичного смаку. Це може стати корисною основою для подальших наукових розвідок у галузі педагогіки музичного мистецтва.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні тих підходів, які можуть реально допомогти викладачам підвищити залученість учнів до музичного процесу. Автор аналізує низку ефективних засобів навчання, що відповідають інтересам сучасних дітей, з урахуванням як їхнього віку, так і психологічних особливостей. Водночас підкреслюється важливість емоційної складової під час викладання музики, що нерідко залишається поза увагою у традиційних методиках.

Структура роботи. Дослідження включає вступ, три основні розділи, підсумкові висновки та перелік використаних літературних джерел, який налічує 68 джерел. Загальний обсяг дослідження становить 78 сторінок, на яких детально розкриваються основні питання теми. Для наочності та більш глибокого аналізу у роботі використано 8 таблиць, 5 ілюстрацій та 7 додаткових матеріалів, що розміщені в додатках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ

1.1. Інтерес як психолого-педагогічна проблема

Основою будь-якої діяльності є категорія «інтерес», що тісно пов'язана з різними сферами людського життя. Під інтересом розуміють увагу, зацікавленість, внутрішній потяг до певної діяльності, предмета чи теми. Інтерес може проявлятися в різних формах і стосуватися різних аспектів життєдіяльності людини [42].

Проблема сутності категорії «інтерес» привертала увагу дослідників ще з давніх часів. Представник класичної німецької філософії Е. Кант одним із перших спробував надати філософське обґрунтування цьому поняттю. Він визначав інтерес як те, що робить розум практичним і формує волю людини. На його думку, інтерес збігається з проявами вольового потягу. На відміну від інших учених, які розглядали інтерес лише як епізодичний компонент почуттів, Кант вважав його постійним чинником, що визначає дієвість розуму у вольовій діяльності [24, с.12]. Важливим досягненням Е. Канта було розмежування понять «інтерес» і «потреба», а також висновок про те, що інтерес властивий лише розумній істоті. Аналізуючи інтереси дітей, він зазначав, що їхній зміст формується на основі особистого досвіду, що впливає на розвиток пізнавальної активності та мотивації дитини.

Вивчення інтересу учня до навчання має багатогранну історію. Це питання досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні вчені – серед них такі відомі імена, як В. Вундт, Й. Герbart, Дж. Дьюї, В. Кліффорд, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Е. Фромм та А. Шейк. Термін «інтерес» (походить від латинського слова *interest* – означає «мати значення», «бути важливим») має багато тлумачень у різних наукових сферах, причому їхній зміст взаємно не суперечить. У філософії це поняття розглядають як пізнавальне ставлення людини до навколишнього світу або конкретного об'єкта, що має для неї певну цінність і привабливість [40, с.408].

Також численні дослідники розглядають інтерес як прояв спрямованості особистості, де мотив визначає його через усвідомлену значущість і емоційну привабливість. У дослідженні Н. Волянюк, Г. Ложкіна та М. Фомича [10, с.231] інтерес розглядається не лише як вибіркова спрямованість особистості, а як певна ієрархія її відносин із навколишнім середовищем, що відображає цілісну життєву позицію. Автори підкреслюють, що інтерес у цьому контексті виступає як внутрішнє переживання власної сутності, яке проявляється у формі зосередженого мислення. Таке мислення має емоційне забарвлення: воно одночасно аналітичне, захоплене, чуйне та повністю включене в процес сприйняття світу.

За словами О. Маленко, інтерес виступає основною рушійною силою людської діяльності, оскільки зацікавлена особа за відповідних умов спрямовує свої дії у необхідне русло. У правовій сфері, зокрема в трудовому праві, інтерес є визначальним фактором виникнення та розвитку будь-яких відносин. Відсутність інтересу унеможливорює формування трудових правовідносин, тоді як його зміна або зникнення може стати підставою для їх коригування або припинення [40, с.407].

У правовій науці правова природа інтересу розглядається через його виникнення, реалізацію та захист. Соціологи визначають інтерес як усвідомлення потреби, що формує ціннісне ставлення особистості до світу і регулює соціальну поведінку. Економісти трактують його як мотив і стимул дій, пов'язаний із матеріальними потребами та прагненням економічної вигоди. Психологи вбачають у ньому прояв пізнавальної потреби, що спрямовує особистість на освоєння нових знань і розуміння дійсності, причиною виникнення є потреба [40, с.407].

У психологічній літературі термін «інтерес» розглядається як особливий тип ставлення або мотиваційного стану, який активізує людину до пізнання навколишнього світу. Дослідники вказують, що інтерес із часом може трансформуватися у стійку внутрішню потребу особистості до пізнавальної активності [22]. Загалом у психології та педагогіці інтерес розглядають як форму пізнавальної потреби, що направляє особистість на усвідомлення мети діяльності і

сприяє кращому сприйняттю, орієнтації в нових фактах, глибшому розумінню дійсності [41, с. 407].

Як зазначає Н. Волянюк, інтерес може розглядатися в різних аспектах: як вияв схильності до певного виду діяльності, як форма пізнавальної активності, як вибіркова настанова особистості або навіть як одна з її стабільних характеристик. Усе це підтверджує надзвичайну багатовимірність феномену. Варто враховувати, що терміни, якими окреслюється інтерес (зокрема, потреба, спрямованість, ставлення), мають різне змістове наповнення в науковому дискурсі. Саме тому існує значна варіативність у визначенні цього поняття [10, с.231].

У лексикографічних джерелах поняття «інтерес» тлумачиться у кількох смислових площинах. Зокрема, воно охоплює такі значення: уважне ставлення або зацікавлення певною особою чи явищем; відчуття захоплення; надання чомусь особливого значення; внутрішні прагнення або потреби; орієнтація на отримання користі, прибутку чи вигоди; а також – сфера ділової чи інтелектуальної активності [49, с.689].

У статті С. Белової зазначається, що інтерес може бути як самоціллю, так і засобом досягнення інших цілей, і що він сприяє активності та ініціативності учнів. Згідно з їхньою думкою, інтерес є природним двигуном поведінки дитини та ефективним засобом формування позитивного ставлення до навчання та активізації самостійної діяльності учня. Вчені також звертають увагу на дійовий характер інтересу: активність, ініціативність, які проявляє дитина для задоволення власних інтересів, стають поштовхом для розвитку її творчих сил. Вони вважають інтерес ефективним засобом оптимізації навчального-виховного процесу [2, с.103].

Інтерес виступає стимулом людської діяльності, оскільки зацікавлена людина схильна діяти у визначеному напрямку і докладати зусиль для досягнення мети [41, с.407]. У сучасному суспільстві та системі освіти все більше уваги приділяється проблемі пізнавального інтересу. Проблема формування пізнавального інтересу не є новою – вона завжди була важливою для вчителів. Ще давньогрецький філософ

Сократ навчав своїх учнів логічному мисленню через пошук істини та аналіз. Пізніше Ж.-Ж. Руссо створював навчальні ситуації, що стимулювали учнів до активної пізнавальної діяльності. Багато педагогів прагнули, щоб учні не просто отримували готову інформацію, а здобували знання самостійно. Ця ідея отримала своє системне обґрунтування в педагогіці XX століття [17, с.148].

У табл. 1.1 узагальнено основні підходи до визначення поняття «інтерес» у психології та педагогіці. Наведено ключові характеристики цього явища, його психологічні та педагогічні аспекти, а також роль у навчально-пізнавальній діяльності.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «інтерес» у психології та педагогіці

Сфера дослідження	Визначення поняття «інтерес»
Психологія	Інтерес розглядається як внутрішнє психічне явище, що проявляється у концентрації уваги на конкретному об'єкті або виді діяльності. Він супроводжується емоційним залученням, захопленням і переживанням, стимулює активність, спонукає до дослідження та навчання, а також сприяє розвитку когнітивних, емоційних і творчих здібностей особистості.
Педагогіка	Інтерес у освітньому процесі виступає мотивуючим чинником, який формує позитивне ставлення учнів до предмета або діяльності. Він активізує пізнавальну активність, підтримує зосередженість, самостійність і цілеспрямованість у навчанні, допомагає учням долати труднощі і заохочує до творчого підходу у виконанні завдань.
Психолого-педагогічний аспект	Інтерес розглядається як комплексний, інтегративний феномен, що поєднує пізнавальні, емоційні та мотиваційні складові. Він відображає цілісну позицію особистості, її потреби, прагнення та готовність до активної участі у навчально-пізнавальній діяльності, сприяє розвитку самосвідомості, відповідальності та творчого потенціалу учня.

Кількість дефініцій, які не є взаємозамінними, свідчить про переважно емпіричний характер підходів до вивчення інтересу. Кожна з таких інтерпретацій хоч і фіксує реальний прояв явища, однак часто акцентує лише одну з його граней,

що, у свою чергу, ускладнює повноцінне осмислення сутності інтересу як цілісного психологічного утворення [49, с.692].

Інтерес має багато різних видів і проявів: це може бути пізнавальний інтерес, що пов'язаний із бажанням здобувати нові знання; особистісний, що стосується внутрішніх потреб і переживань людини; соціальний, пов'язаний із взаємодією з іншими людьми; професійний, орієнтований на вибір і розвиток діяльності; науковий, який спрямований на дослідження та відкриття; культурний, що пов'язаний із вивченням і збереженням культурних цінностей; технічний та природничий, які стосуються вивчення техніки, природи та навколишнього світу (див. рис. 1.1.).

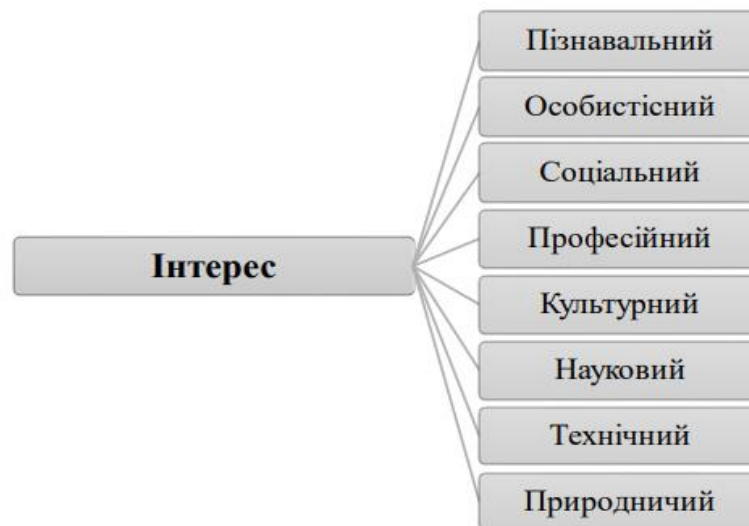

Рис 1.1. Види інтересу

З наукової точки зору інтерес не є ізольованим поняттям, а, навпаки, тісно пов'язаний з іншими характеристиками індивіда. Саме тому, як підкреслюють фахівці, це явище варто розглядати у контексті особистісного розвитку в цілому. Адже інтерес, за своєю природою, не має чітких меж або однозначного визначення – він є складним, багатогранним утворенням. Саме комплексний, системний підхід забезпечує глибше розуміння його сутності [31, с.227].

Згідно з міркуваннями авторів [2;31;40;58], лексема «інтерес» не є однозначною. Людина може проявляти цікавість до певного об'єкта, не маючи при цьому глибокої зацікавленості у ньому, і навпаки – бути зацікавленою у чомусь, що не викликає справжньої цікавості. Водночас суттєвою рисою інтересу є його предметна спрямованість. На відміну від потягів або потреб, які можуть мати несвідомий характер і не бути спрямованими на конкретний об'єкт, інтерес завжди пов'язаний із визначеним предметом. Саме ця опредметненість разом із його усвідомленням формує підґрунтя для розуміння інтересу як свідомої ментальної настанови.

Інтерес є важливою характеристикою особистості, яка відображає її активне й творчо-перетворювальне ставлення до навколишнього світу – як природного, так і соціального. Його вияви простежуються на різних рівнях активності індивіда: від намірів і мотивів – до реальних вчинків, організації діяльності й створення структур або інституцій, через які реалізуються його інтереси. Це стосується всіх сфер життєдіяльності – від професійної діяльності й побуту до наукових, мистецьких, суспільно-політичних або спортивно-ігрових практик [7].

Поняття інтересу відрізняється від допитливості. Якщо остання має здебільшого емоційно-сенсорний, імпульсивний і короткочасний характер, пов'язаний із природною орієнтацією в середовищі (що характерно і для людини, і для тварин), то інтерес – це вже складніша внутрішня мотивація, яка включає вольові зусилля, пізнавальну активність, глибину зацікавленості, потребу у змістовному засвоєнні знань. Тим не менш, навіть у побутовій мові інколи говорять про «нездоровий інтерес» або «порожню допитливість», що підкреслює наявність різних рівнів цього явища.

Важливо розрізняти інтерес і бажання. Бажання виникає переважно як результат неусвідомленої потреби, в той час як інтерес може з'явитися тоді, коли потреба усвідомлюється й осмислюється через призму залучення до певного предмета. Інтерес – це прагнення пізнати, зануритися в суть, а не просто володіти.

Особистість, однак, не обмежується виключно своїми потребами. Вона здатна усвідомлювати себе як суб'єкта, що створює власне буття, – і саме тут виникає широкий спектр інтересів, які охоплюють усі аспекти життєдіяльності. Так, інтереси можна класифікувати за кількома критеріями. По-перше, за змістом: вони можуть стосуватися конкретних галузей знань і діяльності – наприклад, інтерес до історії, техніки, мистецтва, спорту тощо. По-друге, з огляду на психологічні характеристики – бути дієвими або пасивними, глибокими чи поверхневими, стабільними чи тимчасовими [28, с.33].

Окрім того, деякі інтереси мають ситуативний характер і швидко згасають після припинення зовнішнього стимулу. Інші ж – виявляють прагнення до глибшого осмислення, мають внутрішню стійкість і залишають слід у суб'єктивному світі особистості. Також інтереси можна поділити за рівнем сформованості. Наприклад, на низькому рівні може бути нечіткий, нерозвинений інтерес, який легко збуджується, але не має чіткої спрямованості. Широкі інтереси охоплюють велику кількість об'єктів і характерні для активних, різнобічно зацікавлених людей. Локальні ж – сконцентровані на одному напрямку, часто стають визначальними для мотиваційної структури індивіда.

І насамкінець, інтереси поділяють і за суб'єктом, якому вони належать. Виділяють індивідуальні (особисті), групові (що об'єднують спільні інтереси певного колективу) та суспільні, які є узагальненням інтересів окремих осіб і соціальних груп, та виражають потреби цілого суспільства [3].

Таким чином, інтерес виступає як важлива психолого-педагогічна проблема, оскільки він поєднує вибіркову спрямованість особистості та її емоційно-інтелектуальні переживання, визначає мотивацію до навчальної діяльності та відображає цілісну позицію дитини у взаємодії з навколишнім світом. Розуміння його природи дозволяє педагогам ефективно організовувати навчальний процес, створювати умови для активного залучення учнів і стимулювати розвиток їхнього мислення, емоційності та творчих здібностей.

1.2. Особливості розвитку інтересу до музикування в учнів в процесі музичного навчання

Основною задачею викладача музичної школи під час навчання дітей грі на музичних інструментах є формування в них відчуття радості і задоволення від процесу музикування. Як наголошують низка фахівців, саме це емоційне залучення може стати рушійною силою, що з часом допоможе учню впевнено оволодіти інструментом та вільно виконувати різноманітні музичні твори, незалежно від їхнього стилю, жанру чи епохи. При цьому не має значення, чи виконується твір з пам'яті чи за нотами, у спрощеній формі чи імпровізовано, важливо відчуття музичного задоволення та внутрішньої свободи у грі.

Феномен музикування, який має давню історію і поширений у різних культурах, досі недостатньо вивчений у вітчизняній музикознавчій літературі. Як зазначають дослідники, цей термін не отримав систематичного наукового осмислення, про що свідчить, зокрема, відсутність відповідної статті у «Музичній енциклопедії», яка налічує близько 8000 інших музикознавчих статей. Термін «грати» (*musizieren*) має німецьке походження і в широкому значенні означає займатися музичною діяльністю, зокрема грою на інструменті, а в камерному розумінні – виконання музики в домашньому колі [9, с. 266].

У словнику української мови термін «музикування» визначається як дія, що пов'язана з музичною діяльністю [52]. Тобто будь-які дії, що мають відношення до музики, можна віднести до музикування. Найчастіше цей термін застосовують для позначення музично-виконавської діяльності.

У сучасних наукових джерелах поняття «музикування» (нім. *musizieren* – займатися музикою) розкривається у двох основних аспектах: по-перше, це виконання музики у домашніх умовах, поза сценою або концертним залом; по-друге, – загалом гра на музичному інструменті. У музично-педагогічній науці термін «музикування» набув широкого застосування завдяки системі музичного виховання К. Орфа, де використовувалися засоби так званого «елементарного

музикування». Роль такого підходу як ефективного засобу навчання музики та розвитку особистості висвітлена в працях Л. Баренбойма, З. Кодаї, Л. Куришева, Т.Тютюнникова, Ш. Сузукі та інших. К. Завалко цитує Л. Виноградова, зазначаючи, що музикування є своєрідним спілкуванням за допомогою музичних засобів [22, с. 180]. Таким чином, музикування розглядається не лише як технічна чи розважальна діяльність, а й як форма вираження, взаємодії та розвитку особистості через музику.

До XI століття будь-яке музикування мало виключно імпровізаційний характер і не пов'язувалося з домашнім виконанням. Поки не було винайдено умовного, а згодом і нотного запису музики, музична діяльність залишалася варіативною та імпровізаційною за своєю природою. Важливо також враховувати, що музика того часу переважно виконувалася у культових цілях, тож поняття домашнього музикування було фактично відсутнє. Лише кілька століть потому, із поширенням клавішних інструментів у Європі, домашнє музикування почало набувати популярності [16]. Проте на межі XVII–XVIII століть імпровізація залишалася ключовою особливістю органної музики, особливо у протестантських церквах Німеччини. Зокрема, варто згадати творчість Й. Баха та його попередників, які широко застосовували імпровізаційні прийоми в органній музиці [19;20].

У період епохи генерал-баса (XVII – перша половина XVIII століття) музична практика та навчання передбачали обов'язкове вміння музиканта імпровізувати на основі цифрованого басу, що був частиною акомпанементу. Паралельно з імпровізаційною традицією почало розвиватися інтерпретаційне музикування, яке з поширенням спеціалізованої музичної освіти, концертної діяльності і композиторства в Європі (особливо в XVIII–XIX століттях) стало домінуючим. Це було пов'язано з трансформацією професійних орієнтирів у музиці: як зазначає дослідник, історичний поділ музикантської діяльності на три окремі сфери – композитор, виконавець, слухач – спричинив зміну виконавської практики. Виконавець поступово почав зосереджуватися переважно на творчому та енергоінформаційному відтворенні образного змісту твору, створеного

композитором, а його основне завдання обмежилося точним виконанням нотного тексту [12, с. 88].

Останнім часом проблематику музикування активно досліджувала Т. Бодрова, яка розглядає його як особливий вид музично-творчої діяльності, що виходить за межі звичайного виконавства чи творчості. Він акцентував увагу, що музикування включає не лише виконання твору, але й певні маніпуляції з музичним текстом, проте ці процеси відбуваються в спрощеній формі у порівнянні з професійною музикою. Зокрема, виконання у музикуванні не передбачає глибокої інтерпретації з концептуальним розглядом твору та детальною опрацюванням нюансів, а творча переробка матеріалу не досягає рівня оригінальної композиції за ступенем цілісності, структурної досконалості й виразності образу [5, с. 28].

Автор, розділяючи музикування на професійне і аматорське, підкреслює саме аматорський аспект. За його оцінкою, основними мотивами аматорського музикування є отримання естетичного задоволення, розвага та відпочинок, що відрізняє його від професійної діяльності. Водночас аматорське музикування виконує всі головні функції музично-творчої діяльності – естетичну, пізнавальну, оціночну, перетворювальну, розважальну і комунікативну. Саме завдяки цьому аматорське музикування зберігає свою життєздатність і різноманітність форм, включаючи як фольклорні інструментальні традиції, так і домашнє музикування [5].

Музикування в умовах навчання розглядається науковцями та музикантами як комплексна форма музичної діяльності, що включає різні складові музичної роботи: ритміку, сольфеджіо, спів, гру на музичних інструментах та імпровізацію, як зазначає Е. Бальчитіс. Інші автори трактують його як особливий спосіб музичної комунікації, у якому учні вдосконалюють свої знання та формують здібності (Т. Беркман). Н. Кьон визначає музикування як процес озвучення музичного твору або його фрагментів, спрямований на задоволення власних потреб у музично-художньому переживанні [33, с. 127; 32, с. 97].

За словами Н. Кожбахтєєвої, психологи-музиканти, такі як В. Медушевський та О. Очаковська, визначають музикування як вид музичної діяльності, у процесі якої проявляються як технічні, так і художні аспекти виконання. З одного боку, це вияв художніх знань, вмінь і навичок музиканта, включно з манерами виконання, рівнем гри на інструменті та володінням голосом; з іншого – це реалізація естетичного потенціалу твору через емоційність, виразність та інтерпретаційні якості [32, с. 97].

Сучасні наукові дослідження останніх десятиліть поступово формують чіткіше розуміння сутності музикування, розглядаючи його як комплекс різних музично-творчих практик – від гри на слух до читання нот і імпровізації. При цьому різні автори по-різному трактують поняття «музикування», акцентуючи увагу на тих чи інших структурних аспектах цієї діяльності, що свідчить про багатогранність і складність цього явища.

Таким чином, музикування у освітньому процесі розкриває одночасно практичні та естетичні можливості учня, поєднуючи технічну підготовку та розвиток художнього сприйняття музики.

Як зазначає Л. Заря, одним із важливих напрямів удосконалення навчального процесу є активне формування інтересу школярів до музичного мистецтва, адже саме від цього залежить ефективність його розвивального та виховного впливу. Уже з початкових років навчання музика виступає не лише навчальним предметом, а й потужним засобом для розвитку особистості, розкриття її творчих нахилів та здібностей. Інтерес молодших школярів, на думку дослідниці, тісно пов'язаний з їхньою природною потребою пізнавати навколишній світ, навіть якщо окремі явища їм ще складно повністю осягнути. Діти в цьому віці надзвичайно відкриті до всього нового й охоче сприймають будь-яку інформацію, прагнучи зрозуміти її сенс [25, с.40].

За визначенням Л. Зарі, інтерес молодших школярів до музики є спрямованістю взаємопов'язаних психофізіологічних процесів, що формуються на

основі індивідуальних особливостей дитини, її музичного досвіду, природної допитливості та потреби в естетичних переживаннях. На відміну від загального інтересу, музичний інтерес учня характеризується вибірковою спрямованістю психофізіологічних процесів, які формують потребу в естетичних враженнях, пробуджують образну уяву, емоції та почуття, а також стимулюють творчі здібності [24]. Розвиток змістовного аспекту музичного інтересу визначається взаємозв'язаними психофізіологічними факторами і залежить від особистісних характеристик дитини, її усвідомленого ставлення до музики (музичного світогляду), розвитку музичного слуху, який направляє увагу та уяву, здатності сприймати музику, що активізує увагу, уяву та почуття, а також від пам'яті, яка стимулює мислення та активність [24, с.14].

За словами О. Коваль, сучасний урок музичного мистецтва відзначається багатством різних видів музичної діяльності, при цьому значну роль відіграють колективні форми роботи. Взаємодія таких напрямків, як сприймання музики, її виконання, музично-творча та музично-пізнавальна діяльність, об'єднуються у єдину художньо-творчу практику, що дозволяє успішно виконувати освітні завдання. Однак це стає можливим лише тоді, коли музика сприймається як живе, цікаве мистецтво, здатне викликати справжній інтерес і приносити учню задоволення від спілкування з нею [30, с.60].

Особливість інтересу учнів до музики полягає насамперед у їхньому емоційному сприйнятті музичних творів. Почуттєве сприймання музики пов'язане не стільки з усвідомленим аналізом, скільки з переживаннями та емоціями, що викликає музика. Цілеспрямований розвиток емоційної сфери учня може стимулювати виникнення несвідомої музичної потреби, яка проявляється як інстинктивна реакція на привабливість музичних звуків.

Інтерес до музики в сенсі чуттєвого пізнання тісно взаємопов'язаний із мисленням і має мотиваційний характер, супроводжуючись емоційною реакцією. Він включає процеси порівняння та співвіднесення музичного твору з певними

зразками, що зберігаються в пам'яті. Добре знайомі твори сприймаються швидко й автоматично, тоді як маловідомі потребують більш поступового та структурованого сприйняття [11, с.75].

Музика з самого початку зачіпає широку сферу психіки дитини та викликає суб'єктивну оцінку її якостей. Лише після цього сприйняття може перейти в аналітичну та інтерпретуючу площину, формуючи культурні смаки та музичні здібності. Усвідомлена потреба у музиці проявляється у вигляді музичного інтересу, який стає стимулом до подальшої музичної діяльності.

Тому розвиток музичного інтересу учнів потребує різноманітного музичного досвіду: знайомства з творами різних жанрів і тематики, близькими учню за змістом, що дозволяє збагатити музичні враження та формує стійкий інтерес до музики.

Дослідниця О. Коваль наголошує, що одним із ключових завдань мистецької освіти є не лише забезпечення технічних умінь, але й формування сталого інтересу учнів до музичної діяльності. Цей підхід підтримується як науковцями, так і практикуючими педагогами, адже зацікавленість школярів певним видом діяльності безпосередньо впливає на їхню мотивацію та успішність у навчанні [30, с. 61]. Тому педагогові важливо постійно приділяти увагу формуванню інтересу школярів до музичної діяльності, створюючи сприятливі педагогічні умови, які можуть ефективно цьому сприяти. О. Коваль підкреслює, що інтерес до музики не є природною властивістю людини, а формується впродовж життя. Його рівень залежить від зовнішніх факторів і може змінюватися: іноді він посилюється, іноді слабшає, а в деякі періоди людина може бути байдужою до певної діяльності, проте згодом цей інтерес може перейти у справжнє захоплення [29].

О. Горожанкіна та Н. Шевченко зазначають, що для ефективного розвитку пізнавального інтересу школярів на уроках музичного мистецтва важливо враховувати низку принципів. Зокрема, принцип руху від простого до складного, який передбачає послідовне розширення змісту завдань – від знайомого до нового і

менш відомого. Це забезпечує поетапний розвиток інтересу до класичної музики. Принцип діяльності полягає у такій організації навчального процесу, коли учень не просто отримує готові знання, а самостійно відкриває їх у ході власної пізнавальної роботи, при цьому усвідомлюючи і аналізуючи процес здобуття знань. Принцип «особистісного смислу» підкреслює важливість надання навчальному матеріалу індивідуальної значущості для кожного учня. Не менш важливим є принцип емоційності, що орієнтований на засвоєння матеріалу через виклик і зміцнення у дітей різноманітних проявів інтересу, а також можливість реалізувати власні почуття в процесі музичної діяльності. Нарешті, принцип активності і самостійності учнів спрямований на таку організацію навчання, яка стимулює і підтримує пізнавальний інтерес, забезпечує свідоме засвоєння знань і формує основи елементарної пошукової діяльності [14, с.16].

Попри розуміння важливості цього аспекту, авторка акцентує увагу на низці суперечностей, що ускладнюють ефективну реалізацію завдань музичного виховання. Зокрема, йдеться про напруження між глибоко особистим сприйняттям мистецтва і необхідністю уніфікованого навчання в межах шкільного класу. Також виявляється невідповідність між динамікою музичних уподобань сучасних школярів та статичністю змісту навчальних програм.

Автор звертає увагу на ще одну вагому проблему: колосальний емоційно-естетичний потенціал музики часто не реалізовується в повній мірі через недостатню готовність викладача виступати натхненним провідником у світ мистецтва. Окрім того, маємо суперечність між щирим бажанням вчителя викликати інтерес до музики і тиском з боку системи освіти, що вимагає зосередитися на формуванні компетентностей, відсуваючи на задній план духовно-естетичну складову.

Також варто враховувати розрив між прагненням багатьох дітей займатися музикою та домінуванням прагматичних орієнтирів сучасного суспільства, що нерідко перешкоджають реалізації цих творчих прагнень [30, с. 61].

Тобто, можемо узагальнити, що інтерес до музики виступає фундаментом для творчого розвитку особистості, оскільки саме він спонукає до активної музичної діяльності та самовираження. Цей інтерес стимулює пізнавальну активність, сприяє розвитку емоційної сфери і формує внутрішню потребу у творчості, що у подальшому відображається на рівні майстерності та самореалізації. Таким чином, музичний інтерес стає важливою рушійною силою в процесі формування цілісної творчої особистості.

Таким чином, особливості розвитку інтересу до музикування в учнів в процесі музичного навчання полягає у поєднанні творчого підходу з системним розвитком музичних навичок, що забезпечує глибоке емоційне залучення учнів до музичної діяльності. Акцент на різноманітних видах музикування – від імпровізації до ансамблевої гри – сприяє не лише технічному оволодінню інструментом, а й формуванню внутрішньої мотивації та естетичного задоволення, що є ключовими чинниками успішного і тривалого музичного розвитку.

1.3. Змістовно-структурна характеристика формування інтересу до музикування в учнів у музичній діяльності

Питання музикування традиційно було центральним у музичній педагогіці школи. Ідея застосування творчого підходу в загальній музичній освіті, хоч і з різним ступенем наполегливості, постійно наголошувалася в навчальних програмах різних часів. Так, провідні музиканти XIX століття знаходили ефективні методики, які дозволяли розширити межі звичайного фортепіанного уроку, стимулюючи творчу активність учнів, а також їхній інтерес до музики і музикування. Питання впровадження таких елементів, як читання з листа, транспонування, ансамблева гра, імпровізація, було успішно вирішено у педагогіці того періоду. Про це свідчать збережені методичні матеріали педагогів-музикантів, зокрема програми загальної музичної освіти в школі 1921 року, де проголошувався принцип самодіяльності як

обґрунтування необхідності включення імпровізації та музичного письма у шкільний музичний процес [19;20].

Комплекс творчих навичок виконавця, який зберігає традиції, що сягають ще середньовіччя, і нині залишається важливим і актуальним. Як вже зазначалося, до структурних складових музикування належать: читання з листа, підбір творів на слух, транспонування, аранжування, імпровізація та творча діяльність.

Як підкреслює К. Завалко, для забезпечення ефективного навчального процесу важливо, щоб передача учням міцних і глибоких знань та навичок базувалася на психофізіологічних закономірностях розвитку дитини. Історично склалося, що правильно організоване шкільне навчання завжди передбачало безпосереднє виконання музики у формі музикування. Відхід від цієї практики призвів до створення неприродного та незручного навчального процесу [22, с. 179].

Крім того, науковець зазначає, що при виборі методів навчання слід враховувати, що музика насамперед є емоційно-руховим, психомоторним мистецтвом, яке сприймається через м'язово-рухові реакції, а вже потім – через слухове сприйняття. Завалко наголошує: «Наша пам'ять зберігає 90% того, що ми робимо, 50% того, що бачимо і лише 10% того, що чуємо, тому в процесі освоєння музичної мови необхідно вводити активну дію» [22, с. 179]. Дослідник підтримує ідею використання в навчанні музики музично-педагогічної системи К. Орфа, яка ґрунтується на «принципі активного музикування» та «навчанні в дії». Завдяки цим принципам система Орфа успішно застосовується в багатьох країнах світу, сприяючи розвитку практичних та емоційних навичок учнів.

У контексті сучасних освітніх вимог методика музичного виховання має ґрунтуватися на п'яти ключових компонентах, на які, згідно з позицією Л. Зарі, має зосереджувати увагу вчитель музики. Серед них: практична діяльність у співі, слухання музичних творів, ознайомлення з нотною грамотою та розкриття змісту музичних композицій, гра на інструменті, а також музично-творча активність учнів [25, с. 41]. На думку дослідниці, впровадження сучасних мультимедійних

технологій у навчальний процес дозволяє значно посилити ефективність засвоєння зазначених складових, адже вони створюють додаткові можливості для залучення дітей до активної пізнавальної і творчої діяльності. Методика, що орієнтована на пробудження інтересу до музики на різних етапах уроку, повинна реалізовувати одразу кілька завдань [27, с.92].

По-перше, важливо забезпечити одночасне засвоєння знань та формування позитивного ставлення до самого процесу навчання. Це дозволяє поступово розвивати інтерес – від простих елементів до більш складних, формуючи в учнів здатність до уважного слухання, розрізнення змін і повторів у музиці, емоційного сприймання музичних образів [25, с. 41]. По-друге, необхідно створювати умови для розвитку пізнавального інтересу: стимулювати прагнення до здобуття нових знань, формувати практичні навички, які б сприяли залученню учнів до творчого процесу.

Особливої уваги потребує індивідуалізація підходу – врахування особливостей кожної дитини, постановка як загальних, так і особистісно орієнтованих цілей, залучення школярів до творчої активності відповідно до їх інтересів. При цьому важливо знаходити педагогічні прийоми, які б мотивували дітей до самонавчання та самовиховання [18, с.101].

Як підкреслює Л. Заря, захопити дитину, викликати щирий інтерес до музики та зосередити її увагу – це одне з основоположних завдань усього процесу формування музичного інтересу в молодшому шкільному віці. З огляду на нестійкість уваги дітей цього віку, доцільно регулярно змінювати види діяльності протягом уроку. Завдяки цьому учні сприймають музичний матеріал цілісно: у комплексі з грамотою, слуханням і співом [25, с. 41].

Методика формування інтересу молодших школярів до музикування повинна включати різні форми роботи: індивідуальну, групову та колективну. Виконання простих мелодій на знайомих музичних інструментах сприяє розвитку музичного інтересу учнів. Зацікавлення дітей можна посилити через незвичайні факти та ефект

здивування. Наприклад, розповідь про те, що В. Моцарт складав свої перші твори у три роки, або про те, що А. Бородин був одночасно композитором і хіміком, привертає увагу і стимулює інтерес [27].

С. Піщун підкреслює, що сьогодні особливої актуальності набуває використання активних методів і технологій навчання, розвитку та виховання. На думку авторів, саме такі підходи відкривають дітям можливість бути безпосередніми учасниками освітнього процесу, а не лише пасивними спостерігачами. Дослідники наголошують, що проблема активності дитини залишається однією з ключових у педагогічній та психологічній науці, а також у практиці роботи закладів освіти. Вона визначає не лише результативність навчання, а й формування особистісної самостійності учня. Сучасна освіта дедалі більше відходить від репродуктивної моделі засвоєння знань. Вона трансформується у внутрішньо вмотивовану діяльність дитини, спрямовану на накопичення, осмислення та творче перетворення власного досвіду [50, с.145].

Сучасні дослідники, зокрема О. Печерська та Т. Кіреєва, зазначають, що використання кольорових аналогій під час уроків музики допомагає розвивати емоційність учнів і підвищує їхню зацікавленість. Тому наочність у яскравій і доступній формі є важливим елементом навчання [23].

Велику роль у формуванні інтересу відіграє «музична гра», яку пропонують О. Гуминська, Т. Шевчук та О. Юхневич. Гра на уроці робить навчання цікавішим і зберігає увагу учнів. До кожної теми можна підбирати або створювати власні ігрові завдання, використовуючи фантазію та креативність учителя. Ігрові ситуації допомагають уникнути перевтоми, сприяють емоційному розвантаженню, активізують увагу та мислення учнів, стимулюють їх слухати, розмірковувати і відчувати [41].

Систематичне залучення учнів до музики є ключовим для формування стійкого інтересу. Виконання різноманітних завдань на уроці допомагає

створювати яскраві емоційні враження, формує уявлення про музичні жанри та поступово розвиває більш тонке сприйняття музики.

Важливою умовою формування інтересу до музикування є створення відповідних навчальних умов у школі. Як зазначено в роботі Л. Зарі, для розвитку інтересу необхідно виконати низку передумов: забезпечити матеріально-технічну готовність уроку, надати учням необхідні попередні знання та уміння, підготувати психологічні передумови у вигляді позитивного емоційного ставлення до діяльності, вчителя та свідомого розуміння значення предмета [24, с.15].

Таким чином, змістовно-структурна характеристика формування інтересу до музикування в учнів підкреслює важливість комплексного підходу, що поєднує розвиток емоційної сфери, мислення та музичних умінь. Такий підхід дозволяє активізувати пізнавальну діяльність, стимулювати творчу активність дітей і сприяти формуванню стійкого, свідомого інтересу до музики як засобу самовираження та художнього розвитку.

Висновок до розділу 1

Інтерес є ключовою психолого-педагогічною категорією, яка відображає внутрішню мотивацію дитини та її емоційно-забарвлене мислення. Він виступає важливим чинником активізації навчальної діяльності, визначає зацікавленість учня у взаємодії з навчальним середовищем та сприяє формуванню цілісної позиції щодо пізнання світу. Через розвиток інтересу дитина здатна ефективніше засвоювати знання, формувати вміння і навички та проявляти активну позицію в освітньому процесі.

Розвиток інтересу до музикування у дітей здійснюється через активне залучення до різноманітних форм музичної діяльності: гри на інструментах, співу, ритмічних вправ, імпровізації та слухання музики. Значну роль відіграє врахування індивідуальних уподобань та потреб учнів, використання сучасного репертуару, ігрових методів та інтеграція цифрових технологій. Такий підхід дозволяє

поєднувати пізнавальну активність із емоційним задоволенням, стимулює творчу ініціативу та підтримує стійке бажання займатися музикою.

Формування інтересу до музикування в учнів передбачає комплексний підхід, що включає розвиток емоційної чутливості, слухових навичок, уяви та творчих здібностей. Важливим елементом є систематичне поєднання класичних та сучасних музичних творів, використання активних ігрових та практичних методів, що роблять навчання цікавим і захопливим. Така організація музичної діяльності сприяє формуванню стійкого інтересу, розкриттю потенціалу дитини та розвитку її художньо-естетичного сприйняття.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКУВАННЯ В УЧНІВ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Роль викладача у стимулюванні стійкого інтересу в учнів до музичної діяльності

Формування та підтримка інтересу учнів до музичної діяльності значною мірою залежить від викладача, адже саме педагог створює умови для активного пізнання музики, розвитку творчих здібностей та отримання емоційного задоволення від навчання. Він не тільки передає знання та навички, а й мотивує учнів до регулярних занять, допомагає долати труднощі та підтримує внутрішню зацікавленість. Від професіоналізму та чутливості педагога багато в чому залежить, наскільки учень зможе самостійно відкривати для себе музичний світ і розвивати власні здібності.

У всі часи педагогічна діяльність відзначалася творчим характером, адже її головна мета – формування особистості, розвиток людини та розкриття її внутрішнього потенціалу. Сучасний швидко змінний світ, глобалізація економіки та політики, впровадження нових педагогічних технологій потребують перегляду підходів до змісту освіти та роботи вчителя [38].

Досвід показує, що кожен педагог має власний стиль роботи, а справжній учитель-творець і дослідник створює свою «лабораторію» професійної діяльності. Аналізуючи та осмислюючи наявні наукові й методичні матеріали, він розробляє власну методику навчання, творчо адаптуючи існуючі технології під конкретні умови та доповнюючи їх власними знахідками й підходами до розв'язання педагогічних проблем. Для вчителя музики творча лабораторія включає особливі методи, прийоми та форми роботи як обов'язкові складові [36;37].

Прийом – це окрема частина методу, його елемент. Кожен метод складається з певної системи прийомів, які підпорядковуються конкретній меті. За певних умов метод може перетворитися на прийом і навпаки.

Вчитель має уважно підходити до вибору методів, враховуючи вікові особливості учнів, їх загальний та творчий рівень, принципи доступності, системності та природності навчання, а також активну участь школярів у творчому процесі і індивідуальний підхід до кожного учня [57, с.63].

Для уроку мистецтва недостатньо лише психологічної, технічної та професійної підготовки – важлива також емоційна готовність. Необхідно пробудити в учнях відчуття ідеї, використовуючи засоби, що впливають не лише на розум, а й на емоції. Тут особливо корисною є акторська майстерність. Одним із відомих театральних прийомів є «прийом ототожнення», який полягає в злитті свого «я» з образом чи ідеєю твору. Цей прийом потребує ретельної підготовки: знання епохи, історії створення твору, його художнього та світоглядного контексту, а також органічного «переживання» образу самим педагогом. Лише за таких умов можливе справжнє творче спілкування між учителем і учнями [45, с.213].

Викладач виконує освітню та виховну функції, формуючи у дітей ціннісне ставлення до музики та мистецтва загалом. Використання індивідуального підходу, врахування вікових особливостей та уподобань учнів дозволяє організувати навчальний процес цікавим, різноманітним і надихаючим. У результаті педагог стає наставником, який спрямовує розвиток емоційної, когнітивної та творчої сфери учня, що сприяє формуванню стійкого інтересу до музичної діяльності.

Формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл неможливе без активного емоційного залучення. Для предмету «Музика» спілкування є ключовим елементом, оскільки воно передбачає взаємодію між учителем і учнями з особливим емоційно-змістовним забарвленням. На уроці музики спілкування перетворюється на спільну творчу діяльність, де учні та педагог разом відкривають життєвий сенс музики, переживають етичні та емоційні аспекти, закладені в музичних творах, і таким чином формується стійкий інтерес до активного музичного досвіду [53, с.16].

Вчитель відіграє ключову роль у формуванні стійкого інтересу учнів до музикування. Він створює умови для того, щоб діти навчалися уважно слухати

музику протягом усього уроку – під час співу, гри на інструментах, а також у моменти, коли потрібна особлива концентрація та внутрішня напруга, наприклад, коли вони виступають слухачами. Завдяки живій уяві дітей музика перетворюється на «живі образи», і педагог може підсилити це, пропонуючи слухати її з закритими очима, щоб учні «бачили» її у власній уяві [59, с.25].

Стимулювати бажання висловлювати власні думки й емоції учнів можна лише через розвиток їхнього інтересу до уроку та музики. Викладач створює атмосферу довіри, доброзичливості та творчої відкритості, де діти природно прагнуть спілкуватися, обговорювати твори й ділитися відчуттями.

Особливо важливо, щоб у процесі творчого музикування – співу, гри на інструментах, диригуванні чи роздумах – учень міг передати власний внутрішній стан, «проживати» музику, а не лише виконувати технічні завдання. Завдяки підтримці та натхненню викладача дитина поступово накопичує музично-слухові уявлення й враження, що дозволяє їй проявляти творчі здібності і глибше відчувати музику, формуючи стійкий інтерес до музичної діяльності [55].

У своєму дописі у Facebook Олена Соловйова (2024) порушує важливу проблему втрати інтересу дітей до навчання в музичних школах. Вона зазначає, що багато учнів виконують домашні завдання вимушено, без внутрішньої мотивації, або ж зовсім не займаються вдома. Нерідко новий матеріал засвоюється поверхово, а колишня мрія про сцену поступається байдужості та запитанню «А чому я повинен?». О. Соловйова пов'язує цю проблему з особливостями сучасного покоління, яке зростає у цифровому середовищі. Вона звертає увагу на те, що діти звикають отримувати швидке задоволення через гаджети: відео, меми та соціальні мережі забезпечують легкий доступ до дофаміну без будь-яких зусиль. На цьому фоні навчання гри на музичному інструменті виглядає менш привабливим, адже потребує тривалих вправ і наполегливої праці. Таким чином, конкуренція між «легким задоволенням» і «складною, але творчою працею» стає головною перепорою для виховання музичних інтересів у дітей [58].

Водночас дослідниця пропонує й можливий шлях подолання цього виклику. Вона наголошує, що музичне навчання варто перетворити на захопливий процес, подібний до гри чи квесту. Якщо уроки стануть пригодою, а не рутинною повинністю, тоді учні отримають шанс відкрити для себе музику як джерело радості та натхнення. На думку О. Соловйової, саме зміна підходу до навчання може допомогти відновити інтерес дітей до гри на інструментах і пробудити в них справжню любов до мистецтва [58].

У музичній освіті важливо шукати нові підходи для підтримки інтересу учнів. У табл. 2.1 подано кілька ідей, які можуть допомогти зробити навчальний процес більш захопливим і результативним.

Таблиця 2.1

Методи формування інтересу учнів до музики в освітньому процесі

№	Метод	Характеристика
1	Гра у популярності	Використання сучасних хітів у освітньому процесі створює місток між класичною музикою та інтересами дітей. Такий підхід дозволяє учням відчувати актуальність уроків і мотивує до практики, адже вони грають музику, яку слухають у повсякденному житті.
2	Музичні челленджі	Змагання у форматі «Битва інструментів» чи «Кращий кавер» стимулюють активність, розвивають креативність і підвищують самооцінку. Соціальний аспект – можливість ділитися результатами у мережі – додає учням впевненості й формує у них командний дух.
3	Персоналізований підхід	Орієнтація на індивідуальні інтереси учнів дозволяє обрати інструмент і стиль, які відповідають їхнім уподобанням. Це підсилює внутрішню мотивацію та формує відчуття, що навчання є особистісно значущим і цінним.
4	Створення спільноти	Концерти й музичні вечори створюють атмосферу підтримки, допомагають подолати страх публічних виступів і зміцнюють соціальні зв'язки. Така практика розвиває почуття колективної єдності та робить навчання емоційно насиченим.
5	Використання технологій	Додатки та елементи гейміфікації перетворюють навчання на інтерактивну гру. Це підвищує інтерес до занять, особливо у покоління, яке звикло до цифрового середовища. Віртуальні змагання чи програми для вправ дозволяють учням бачити прогрес і змагатися з однолітками.
6	Взаємодія з професіоналами	Живе спілкування з музикантами через майстер-класи чи концерти мотивує дітей, показуючи реальні приклади досягнень. Це не лише надихає, а й допомагає зрозуміти, що навчання може бути шляхом до самореалізації й творчого розвитку.

Джерело: узагальнено на основі допису [58]

Таким чином, представлені методи охоплюють як індивідуальну, так і колективну роботу, враховують сучасні технології та соціальні потреби учнів. Вони сприяють формуванню позитивного емоційного ставлення до музики, стимулюють креативність і дозволяють побачити у навчанні не лише працю, а й джерело натхнення та радості.

Отже, роль викладача у формуванні стійкого інтересу учнів до музичної діяльності надзвичайно важлива, адже саме педагог створює умови для розвитку творчих здібностей, активного пізнання музики та емоційного залучення дітей. Доведено, що застосування індивідуального підходу, використання сучасних методів та технологій навчання, а також організація творчого та мотивуючого середовища значно підвищує внутрішню зацікавленість учнів і сприяє розвитку їхніх музичних компетентностей. Можемо стверджувати, що професіоналізм, чутливість і креативність викладача є ключовими чинниками формування стійкого інтересу до музичної діяльності та позитивного ставлення до мистецтва загалом.

2.2. Педагогічні умови формування інтересу до музикування в учнів в освітньому процесі мистецької школи

Формування інтересу учнів до музикування у мистецькій школі значною мірою залежить від організації навчального процесу та педагогічних умов, які створює викладач. Важливо не лише передавати знання і навички, а й забезпечувати середовище, в якому учні могли б активно брати участь у музичній діяльності, відчувати задоволення від власних досягнень та розвивати творчі здібності.

Педагогічні умови включають різноманітні методи і прийоми, які стимулюють зацікавленість учнів та сприяють їхній активності на уроках. Це використання сучасного репертуару, індивідуалізація навчання, інтеграція музики з ігровими і креативними завданнями, а також створення підтримуючої атмосфери, де кожен учень відчуває себе значущим та здатним на самовираження через музику [53;64].

Інтерес до музики у дітей активізується через різні форми творчої та ігрової діяльності, а також безпосереднє музикування.

Для досягнення цієї мети необхідно створити сприятливі педагогічні умови, які включають різноманітні методи та підходи.

1. *Використання інтерактивних технологій у навчанні.* Одним із ефективних способів формування інтересу до музикування є впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес. Це дозволяє залучити учнів до активної діяльності, сприяє розвитку їхньої творчості та критичного мислення. Інтерактивні методи, такі як групові обговорення, рольові ігри та використання мультимедійних ресурсів, допомагають учням краще розуміти музичні твори та їхню структуру, що підвищує їхню зацікавленість у музикуванні.

2. *Створення позитивного емоційного клімату.* Емоційний клімат у класі має значний вплив на мотивацію учнів до навчання. Педагогічна атмосфера, що характеризується підтримкою, довірою та взаємоповагою, сприяє розвитку інтересу до музичної діяльності. Важливо, щоб учні відчували себе комфортно під час виконання музичних творів, а також отримували позитивний зворотний зв'язок від викладача та однолітків.

3. *Індивідуальний підхід до учнів.* Кожен учень має свої особливості сприймання та розуміння музики. Тому важливо застосовувати індивідуальний підхід у навчанні, враховуючи рівень підготовки, інтереси та схильності учнів. Це дозволяє не лише підвищити ефективність навчального процесу, але й сприяє розвитку особистісного інтересу до музикування.

4. *Організація позакласної музичної діяльності.* Позакласна робота, така як участь у музичних ансамблях, оркестрах або хорових колективах, є важливим елементом у формуванні інтересу до музикування. Ці форми діяльності дозволяють учням застосовувати набуті знання на практиці, розвивати навички колективної роботи та отримувати задоволення від спільного виконання музичних творів.

5. *Розвиток творчих здібностей учнів.* Стимулювання творчої активності учнів через виконання імпровізацій, створення власних музичних композицій або аранжувань сприяє глибшому розумінню музики та підвищує інтерес до музикування. Такі завдання розвивають уяву, креативність та самовираження учнів, що є важливими аспектами музичної освіти [47;53;56;62;64].

Учнів закликають до складання мелодій на основі заданих ритмічних зразків і віршованих текстів, що допомагає здобувати перший досвід у створенні художніх образів. Важливим є розвиток навичок імпровізації як ритму, так і мелодії, а також добір музичних інструментів для ритмічного супроводу творів.

Не менш значущим є поєднання різних видів мистецтв: підбір музики, картин і словесних описів, що відповідають різним художнім творам. Учні також створюють темброво-метричні супроводи для пісень і танців, ставлять інсценізації пісень, театралізують дитячі музичні розваги – дражнилки, лічилки, забавлянки. У творчому процесі дітям пропонується складати казки, вірші, малюнки, натхненні музичними враженнями, а також виконувати загальні творчі завдання, наприклад, складати оповідання за малюнком [1, с. 172].

Що стосується гри на музичних інструментах, вона передбачає створення або імпровізацію ритмічного акомпанементу до пісень. Відповідно до віку учнів творчі завдання мають певну послідовність: для першокласників це імпровізація ритмічного супроводу та створення танцювальних рухів; у другому класі – розвиток вокальних навичок імпровізації (з можливістю використання караоке); у третьому – освоєння інструментальної імпровізації, ансамблевої гри на шумових інструментах, вокальної імпровізації й основ двоголосого співу з застосуванням мультимедійних засобів; у четвертому класі – опанування різних видів імпровізації (вокальної, інструментальної, ритмічної, пластичної) також із використанням мультимедіа [4, с. 26].

Науковці підкреслюють, що серед характерних рис творчості молодших школярів вирізняються здібності до імпровізації, спонтанності і виразності музичних образів [47;66;68].

Молодші школярі вирізняються значною емоційністю, їм властиво із задоволенням рухатися під музику, співати, фантазувати та гратися. Важливо зазначити, що активізувати їхню увагу на уроках музики можна за допомогою музичних ігор, які широко застосовуються у різноманітних формах навчальної діяльності та часто пов'язані з елементами імпровізації [25].

I. Поліщук пропонує низку ігор, які сприяють кращому засвоєнню музичного матеріалу, серед них: впізнати ноти за назвою; пояснити значення музичних знаків; поєднати ноти й паузи з однаковою тривалістю; вибрати правильний варіант відповіді; знайти та підкреслити ноти у словах; написати назви музичних знаків; визначити зайве в переліку визначень; а також співвіднести музичні твори, почуті на уроці, з відповідними ілюстраціями [51].

До творчих завдань належать такі вправи, як продовження ряду, групування об'єктів, розв'язання прикладів, визначення приналежності інструментів до певних груп, підбір загальних назв, запис жанрів творів, класифікація музичних інструментів і тембрів голосів, підписування назв танців за малюнками, згадування назв відомих опер і балетів та їх запис за зображеннями на екрані, а також розв'язання ребусів і кросвордів [46].

Варто підкреслити, що ігровий метод може інтегруватися у всі інші методи навчання, оскільки елементи гри можуть бути використані на будь-якому етапі уроку.

Для досягнення максимальної ефективності у формуванні інтересу до музики слід дотримуватись таких принципів: уникати одноманітності, чергувати різні види діяльності учнів за напрямком – від впізнавання до активного відтворення та застосування; орієнтуватись на розвиток мисленнєвих здібностей, таких як спостережливість, асоціативне мислення, вміння порівнювати, шукати аналогії,

виділяти головне і узагальнювати; забезпечити можливість успішної роботи всім учням із застосуванням мультимедійних технологій; приділяти увагу розвитку психофізичних аспектів [43].

Серед способів, які ефективно сприяють розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках музичного мистецтва, варто виділити застосування ігрових прийомів, створення проблемних ситуацій, а також інноваційних інтерактивних методик. До них належать такі, як «Асоціативний куш», метод синквейну, художній аналіз музичних творів, інтеграція різних видів мистецтв, порівняння тощо. Для наочності розглянемо використання цих методів на прикладі уроку музики у 6 класі за темою: «Жанри камерно-вокальної музики. Серенада – лицарська пісня кохання».

Ігрові методи сприяють активізації інтересу учнів, допомагають їм засвоювати знання більш усвідомлено, розвивають навички самостійного прийняття рішень і поєднання теорії з практикою. Наприклад, гра «Музичне доміно» передбачає роботу з картками: на одних – початки фраз, на інших – їх продовження. Учнім потрібно правильно поєднати частини, утворивши речення, в яких підкреслені окремі літери складають ключове слово (наприклад, «серенада»). Перемагає команда, яка швидше виконає завдання і назве це слово.

Інший приклад – ділова гра «Юний педагог». Учитель розподіляє між учнями різні фрагменти навчального матеріалу, які ті вивчають самостійно. Потім на уроці учні виступають у ролі вчителя, по черзі пояснюючи однокласникам опрацьовану тему. Учитель коригує виступи, доповнює інформацію, спрямовує дискусію у потрібне русло. Теми для таких виступів можуть бути, наприклад: «Серенада як лицарський винахід у музиці», «Виконання серенади на відкритому повітрі», «Особливості виконання серенади» (із демонстрацією ілюстрацій музичних інструментів).

До інтерактивних методів навчання належить також «Асоціативний куш». Учитель називає ключове слово (наприклад, «серенада») і пропонує учням записати

його у велике центральне коло на схемі. Потім учні за певний час добирають слова та фрази, що асоціюються з темою, і вписують їх у навколишні менші кола. Далі вони аналізують зв'язки між цими поняттями, визначаючи, які з них потребують додаткових пояснень чи роз'яснень.

Метод синквейну. Синквейн (від французького *cinquains* – «п'ять») – це короткий вірш із п'яти рядків, який з'явився на початку XX століття в Америці під впливом японської поезії. Для навчального синквейну існують певні правила: перший рядок – це один іменник, який передає основну тему; другий – два прикметники, що описують цю тему; третій – три дієслова, які показують дії, пов'язані з темою; четвертий – речення або фраза з певним змістом; п'ятий – висновок у вигляді іменника, який пов'язаний з першим словом.

Наприклад, для слова «серенада» це може виглядати так:

Серенада

Пристрасна, лірична

Виконується, звучить, кличе

Серенада – музичне зізнання в коханні

Любовна пісня

Порівняльний метод базується на об'єднанні різних видів мистецтв, щоб створити цілісний художній образ, який учні мають зрозуміти і відчувати. Такий підхід допомагає глибше сприймати твори мистецтва і робить урок більш захопливим і драматичним. Ідея полягає у порівнянні різних мистецьких творів за спільними рисами, щоб підтвердити або поставити під сумнів основну думку уроку.

Наприклад, на уроці з теми «Серенада – лицарська пісня кохання» учні розглядають картину Мікеланджело Караваджо «Лютніст», обговорюють зображення музиканта, його емоції, музичний інструмент, що він тримає, і до якої групи цей інструмент належить. Також у урок включений уривок із вірша Олександра Толстого «Серенада Дон Жуана».

Під час слухання «Іспанської серенади» Хоакіна Малатса учням пропонують визначити музичний інструмент, на якому виконується композиція, та описати емоції, які вона викликає, а також характер твору.

Учитель знайомить дітей із життям композитора Франца Шуберта і показує фрагмент із циклу «Енциклопедія» про нього. Це вводить у знайомство з його твором «Серенада» – музичним шедевром, який майстерно поєднує простоту побутового музикування з глибокою поетикою і вже багато років захоплює слухачів.

На завершення уроку можна провести гру «Хто більше». Клас ділять на дві команди, кожна записує на аркушах якнайбільше слів, пов'язаних із темою: музичні терміни, імена композиторів і художників, назви міст, музичні інструменти тощо. Потім капітан однієї команди зачитує слова, а інша команда викреслює ті, що повторюються в їхньому списку. Переможцем стає команда, у якої залишається більше унікальних слів.

Можна підсумувати, що музикування, змінюючи свої форми протягом історії, завжди було і залишається невід'ємною складовою музичної культури народу. Саме тому його підтримка і розвиток є одним із ключових завдань музичної педагогіки. Крім того, використання музикування в освітньому процесі сприяє активізації навчання, формуванню музичних здібностей та розвитку креативних рис особистості.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що сьогодні педагоги мистецької освіти приділяють велику увагу тому, як розвивати пізнавальний інтерес учнів до класичної музики, адже саме він є важливим рушієм навчальної діяльності і суттєво впливає на духовний розвиток молоді особистості. Активність, самостійність і творче ставлення до завдань – це ознаки справжнього пізнавального інтересу, який формують відповідні методи та принципи на уроках музики.

Що стосується втрати музичного інтересу до занять на фортепіано, то головними причинами цього є нестача мотивації та відсутність естетичного

задоволення від процесу навчання. Мотивація знижується тоді, коли вчителі пропонують дітям репертуар, який не відповідає їхньому віковому сприйняттю чи інтересам. Традиційні збірки педагогічних п'єс радянського періоду або надто складні твори сучасних авторів не викликають емоційного відгуку у школярів, а отже, не стимулюють їх до систематичних занять [67].

Сучасні дослідження та педагогічна практика показують, що ефективним шляхом підвищення зацікавленості може бути введення до репертуару адаптованих транскрипцій відомих пісень і мелодій з мультфільмів та фільмів. Такі п'єси близькі дітям за змістом, відповідають їхньому емоційному світу та допомагають розвивати творче мислення. Водночас вони не замінюють традиційні жанри, такі як етюди чи поліфонія, а лише доповнюють їх, створюючи необхідний баланс між навчальною дисципліною та емоційною привабливістю. Консервативне ігнорування цих можливостей з боку багатьох викладачів часто стає причиною втрати учнями бажання продовжувати навчання [26;31;34].

Ще одним чинником, що впливає на інтерес школярів, є якість самого інструмента. Старі й розладнані акустичні піаніно не здатні подарувати дитині естетичного задоволення від гри. Натомість сучасні цифрові фортепіано пропонують широкий спектр тембрів, можливість акомпанементу, налаштування звучання й навіть використання мобільних застосунків для керування. Такі технологічні можливості роблять навчання захопливим і сучасним. У результаті поєднання цікавого репертуару та якісного інструмента створює умови для збереження мотивації й любові дитини до музики [67].

Отже, педагогічні умови формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл повинні бути комплексними та орієнтованими на розвиток особистості учня. Впровадження інтерактивних методів, створення позитивного емоційного клімату, індивідуальний підхід, організація позакласної діяльності та розвиток творчих здібностей є основними складовими ефективного музичного навчання.

Висновок до розділу 2

Роль викладача у стимулюванні стійкого інтересу в учнів до музичної діяльності полягає у створенні особливої мотиваційної атмосфери, яка спонукає дітей активно брати участь у освітньому процесі та проявляти творчість. Вчитель стає не просто носієм знань, а наставником, який демонструє власний ентузіазм, використовує індивідуальний підхід до кожного учня, застосовує сучасні методики та творчі прийоми. Такий підхід допомагає дітям відчувати внутрішнє задоволення від занять, формує бажання вдосконалювати свої музичні навички та підтримує стійкий інтерес до музики на тривалий час. Крім того, через активну взаємодію з викладачем учні навчаються слухати один одного, оцінювати власні результати та розвивати естетичні смаки.

Педагогічні умови формування інтересу до музикування в освітньому процесі мистецької школи охоплюють різні аспекти організації уроку та навчальної діяльності. Серед них важливими є підбір сучасного, цікавого для дітей репертуару, впровадження інтерактивних ігрових завдань, використання технологій та створення комфортного емоційного середовища для занять. Це дозволяє учням не лише навчатися, а й отримувати радість від процесу, формувати творчий підхід до музики, розвивати власні здібності і самовиражатися.

Таким чином, важливо, щоб кожна дитина відчувала себе учасником музичної спільноти та мала можливість експериментувати, що сприяє поступовому формуванню стійкого інтересу до музичної діяльності та бажання продовжувати навчання.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКУВАННЯ В УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ

3.1. Концертно-виконавська практика як чинник формування інтересу в учнів до музикування

Концертне виконавство розглядається як особливий вид мистецтва, у якому поєднуються висока технічна підготовка музиканта, його емоційна виразність та здатність до інтерпретації музичного твору. На сприйняття виступу впливають численні чинники – акустичні умови залу, специфіка сценічного простору, а також реакція публіки, що формує особливу атмосферу взаємодії між виконавцем і слухачем. Така форма музичної діяльності не лише збагачує слухачів новими враженнями та знаннями про різні стилі й жанри, а й сприяє розвитку професійних навичок молодих музикантів через участь у концертах, творчих зустрічах і майстер-класах. Як зазначає Л. Лабінцева, концертний виступ є самостійним і складним видом діяльності виконавця, який потребує урахування певних закономірностей не лише під час безпосередньої підготовки до виступу, а й у процесі всього вивчення музичного матеріалу [35, с. 299].

На думку А. Васильківського, концертна діяльність виконує значну соціальну функцію, адже саме через спільне переживання музики вона здатна об'єднувати людей різного віку, досвіду та культурних традицій. Учений підкреслює, що концерт є не лише мистецькою подією, а й ефективним засобом комунікації між виконавцем і слухачем, який забезпечує культурний обмін, сприяє встановленню соціальних контактів та поширенню духовних і культурних цінностей у суспільстві [8, с.29].

У загальному розумінні виконавство можна розглядати як процес відтворення музичного тексту, який сам по собі є нейтральним актом звучання. Проте його культурна сутність полягає у творчому втіленні змісту музичного твору через поєднання різних складових – технічних, емоційних і смислових. Виконавський

процес має не лише канонічний чи технічно відтворювальний характер, а й передбачає глибоку авторську інтерпретацію, у якій проявляється індивідуальне бачення музиканта. Саме інтерпретація визначає виконавця як творчу особистість, що формує власну, «семантично означену» позицію щодо музичного матеріалу. Як зазначає І. Бобул, *«в музичній творчості текст, в його зумовленості процесом інтерпретації, є не лише системою зв'язків всередині твору (між різними фрагментами твору), але й насамперед перехресними взаємодіями текстів різних творів, що породжує феномен цитації та алюзії, відображено в явищі та понятті інтертекстуальності, сприяє формуванню власних семантичних властивостей виконавської інтерпретації»* [3, с. 77].

Концертно-виконавська практика є важливим елементом музичної освіти, що сприяє формуванню інтересу учнів до музикування. Цей процес охоплює не лише технічне освоєння музичного твору, але й розвиток емоційного сприйняття, артистизму та самовираження учнів на сцені.

1. *Розвиток виконавської майстерності та емоційної виразності.* Концертно-виконавська практика дозволяє учням удосконалювати техніку та розвивати емоційну виразність, сприяє глибшому розумінню твору та підвищує інтерес до музикування, а також допомагає подолати сценічне хвилювання і зміцнити артистизм та впевненість у собі.

2. *Формування інтересу через сценічний досвід.* Участь у концертних виступах дає учням можливість відчувати радість від спілкування з аудиторією, що стимулює їхній інтерес до подальшого розвитку у музиці. Цей досвід сприяє формуванню позитивного ставлення до музичної діяльності та бажання вдосконалювати свої навички.

3. *Роль концертно-виконавської практики у формуванні інтересу.* Концертно-виконавська практика є важливим чинником формування інтересу учнів до музикування. Вона дозволяє учням застосовувати набуті знання та навички на

практиці, що підвищує їхню мотивацію до навчання. Цей процес сприяє розвитку творчих здібностей та самовираження учнів.

4. *Вплив концертно-виконавської діяльності на професійну підготовку.* Концертно-виконавська діяльність є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Вона сприяє формуванню готовності до концертно-виконавської діяльності, розвитку виконавської майстерності та артистизму, що є необхідними для ефективного навчання учнів [1;4;12].

Концертно-виконавська практика сприяє розвитку технічних та емоційних аспектів виконання, формуванню позитивного ставлення до музичної діяльності та підвищенню мотивації учнів до навчання. Таким чином, концертно-виконавська практика є незамінною складовою музичної освіти [8].

Концертно-виконавська практика – це систематична участь учнів у підготовці й виконанні музичних номерів на сцені (міні-концерти, класні звіти, ансамблі), що поєднує технічну підготовку з емоційним та сценічним досвідом. Для дітей 1-2 року навчання вона виконує роль «живого» середовища, у якому музичні навички набувають практичного сенсу: твір перестає бути абстрактним завданням і стає засобом комунікації з аудиторією, джерелом емоційного відгуку та соціального визнання. Такий практичний досвід підсилює мотивацію до подальших занять і робить навчання більш осмисленим для дитини [4, с.27].

Концертна діяльність сприяє розвитку важливих складових музичного інтересу: емоційної виразності, сценічної впевненості та вмінню працювати в колективі. Дослідження показують, що участь в ансамблях і публічних виступах покращує не лише артистичні навички, а й соціальні компетенції – співпрацю, увагу до партнера та відповідальність за загальний результат, а також знижує сценічну тривожність завдяки регулярній практиці виступів. Крім того, орієнтована на виступи підготовка сприяє кращому засвоєнню матеріалу і розвитку виконавської майстерності, що підвищує внутрішню мотивацію дитини.

Для учнів ДШМ №6 (1–2 р. навчання) це означає: інтегрувати концертно-виконавські форми у навчальний процес як регулярну складову – від міні-виступів у класі до невеликих концертів для батьків – і поєднувати їх із сучасними методами (мультимедіа, адаптований репертуар, короткі відеоформи). Такі практики забезпечують «зворотний зв'язок» (аудиторія, запис, обговорення), що підсилює емоційний відгук і закріплює інтерес до музикування, а також створює умови для трансферу навичок виконавчої підготовки у ширші сфери розвитку дитини.

Отже, можемо узагальнити, що концертно-виконавська практика є важливим чинником формування інтересу учнів до музикування, адже вона поєднує технічне освоєння твору з розвитком емоційного сприйняття, артистизму та самовираження. Доведено, що участь у концертах, ансамблях та міні-виступах сприяє розвитку виконавської майстерності, сценічної впевненості, соціальних компетенцій і внутрішньої мотивації учнів. Таким чином, системне поєднання концертно-виконавської діяльності з сучасними методами навчання значно підвищує стійкий інтерес дітей до музичної діяльності та сприяє їхньому творчому розвитку.

3.2. Діагностування рівня сформованості інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл

Дослідження рівня інтересу до музикування серед учнів мистецьких шкіл є важливим завданням сучасної педагогіки та музичної освіти, адже саме інтерес виступає ключовим мотиватором навчально-творчої діяльності. Від його стійкості залежить не лише ефективність засвоєння знань і навичок, а й бажання учнів розвиватися у музичному напрямі. Для цього застосовується комплексна діагностика, яка передбачає кілька етапів дослідження, що дають змогу визначити вихідний рівень, вплинути на його розвиток та оцінити кінцеві результати.

Перед тим як почати формувати пізнавальні інтереси учнів молодшого шкільного віку, важливо оцінити, наскільки вони вже розвинені. Педагогічна діагностика виконує роль зворотного зв'язку в освітньому процесі. Вона дає змогу

визначити стан і рівень розвитку пізнавальних інтересів дітей, коригувати методи їхнього формування та прогнозувати подальші зміни у розвитку цих інтересів.

У ході дослідження було проведено діагностування рівня сформованості інтересу до музикування серед учнів 1-2 року навчання Дитячої школи мистецтв №6 імені Г. Л. Жуковського, що знаходиться за адресою: бульвар Верховної Ради, 15, м. Київ, 02100. У дослідженні взяли участь 16 дітей, які здобувають освіту за класом фортепіано, з них 8 увійшли до експериментальної групи (ЕГ), а 8 – до контрольної (КГ). Основною метою діагностування було виявити вихідні рівні зацікавленості учнів у музичній діяльності, здійснити цілеспрямований педагогічний вплив через систему занять з фортепіано та перевірити його ефективність у процесі подальшого навчання.

Діагностика проходила у три послідовні етапи:

1. **Констатувальний етап.** На першому етапі ми визначали вихідний рівень інтересу учнів до музикування. Для цього використовувалися спостереження за навчальною діяльністю, індивідуальні бесіди, анкетування та аналіз ставлення дітей до занять музикою. Отримані результати дали змогу встановити різні рівні зацікавленості школярів та визначити основні труднощі, які заважали розвитку стійкого інтересу.

2. **Формувальний етап.** Далі було реалізовано комплекс педагогічних заходів, спрямованих на підвищення інтересу учнів до музичної діяльності. У роботі активно застосовувалися інтерактивні методи, колективні форми занять, творче музикування, імпровізація, а також використання сучасних музичних матеріалів, близьких до інтересів дітей. Такий підхід дозволив створити сприятливе середовище для розвитку внутрішньої мотивації, підвищення пізнавальної активності та позитивного ставлення до навчання.

3. **Контрольний етап.** На завершальному етапі було проведено повторне діагностування для перевірки ефективності здійснених педагогічних впливів. Отримані результати дали змогу простежити динаміку змін у рівні сформованості

інтересу до музикування, виявити позитивні зрушення у ставленні учнів до занять музикою, а також оцінити дієвість застосованих методів. Це забезпечило підстави для узагальнення висновків та рекомендацій щодо подальшої роботи.

У процесі діагностування рівня інтересу до музикування було визначено три основні компоненти, що відображають цілісну структуру цього явища. Кожен із них характеризує певний аспект ставлення учня до музичної діяльності: мотиваційно-пізнавальний – спрямований на усвідомлення значущості навчання і пізнавальну активність; емоційно-ціннісний – пов'язаний із переживанням естетичного задоволення та внутрішнього відгуку на музику; діяльнісно-творчий – проявляється у самостійності, ініціативності та творчому підході до виконання. Узагальнена характеристика цих компонентів представлена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Компоненти інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл

Компонент	Характеристика	Прояви в учнів
Мотиваційно-пізнавальний	Відображає усвідомлене прагнення учня до музичної діяльності, зацікавленість у процесі навчання, бажання вдосконалювати свої знання та навички.	Учень проявляє ініціативу під час занять, виявляє цікавість до нових творів, запитує про особливості виконання, прагне самостійно опановувати новий матеріал.
Емоційно-ціннісний	Визначає ставлення учня до музики як до джерела емоційного задоволення та духовного збагачення, формує здатність емоційно відгукуватися на художній зміст музичних творів.	Учень отримує задоволення від музикування, виражає емоції під час гри, виявляє співпереживання, відзначає улюблені твори та виконавців.
Діяльнісно-творчий	Характеризує активність, самостійність і творчий підхід до виконання музичних завдань, прагнення до інтерпретації музичних образів і створення власних виконавських рішень.	Учень самостійно працює над творами, вносить власні ідеї у виконання, бере участь у концертах, конкурсах, проявляє ініціативу у творчих проєктах.

Виходячи з покомпонентного підходу, виділяють такі критерії музичного інтересу:

I. Обсяг і зміст музичних знань:

- знання основ музичної мови та можливостей її виразності;
- розуміння способів відображення музикою навколишнього світу.

II. Інтенсивність емоційного сприйняття:

- виразність емоцій під час слухання та виконання музики;
- наявність індивідуальних музичних уподобань: улюблені стилі, жанри, твори, композитори та види музичної діяльності.

III. Рівень активності в музичній діяльності:

- бажання проявити себе через різні форми музичної діяльності;
- участь у позакласних та позашкільних музичних заходах.

На **I етапі** дослідження здійснювалося вивчення змісту музичного інтересу учнів Дитячої школи мистецтв №6 імені Г. Л. Жуковського. Для цього була використана авторська анкета-інтерв'ю (Додаток А), щоб з'ясувати мотиви відповідей дітей та більш детально аналізувати прояви інтересу до музикування.

Перший етап діагностичного експерименту мав на меті вивчення рівня розвитку, насамперед, інтелектуальної та поведінкової складових музичного інтересу учнів. Для досягнення цієї мети під час експерименту було реалізовано такі завдання:

1. Визначити рівень позитивного ставлення учнів до уроків музики.
2. Оцінити активність музичної діяльності учнів у позашкільний час.
3. Виявити переваги учнів у різних видах музичної діяльності під час уроків та участі у музичних заходах.
4. З'ясувати музичні вподобання учнів та їхнє бажання опановувати нові музичні твори.

Результати дослідження музичного інтересу учнів 1-2 року навчання в музичній школі №6 імені Г. Л. Жуковського представлені у вигляді узагальненої таблиці за результатами анкетного опитування (додаток Б).

На перше питання «Тобі подобається ходити на уроки музики?» отримано такі результати: в експериментальній групі 1 учень (12,5 %) зазначив, що йому дуже

подобається відвідувати заняття, 4 учні (50,0 %) відповіли подобається, 2 учні (25,0 %) ставляться байдуже, а 1 (12,5 %) вказав, що не подобається. У контрольній групі 2 учні (25,0 %) обрали варіант дуже подобається, 4 (50,0 %) – подобається, а 2 (25,0 %) – байдуже, що свідчить про переважно позитивне ставлення дітей до музичних занять. На питання «Чи любиш ти грати на інструменті вдома?» більшість дітей демонструють достатній інтерес до самостійного музикування: у ЕГ 2 учні (25,0 %) відповіли завжди, 3 (37,5 %) – часто, 3 (37,5 %) – рідко, а у КГ 2 (25,0 %) грають завжди, 4 (50,0 %) – часто, а 2 (25,0 %) – рідко, що свідчить про активну практику музики вдома та зацікавленість у розвитку своїх умінь.

Щодо третього питання «Чи слухаєш музику поза школою?», то 5 учнів (62,5 %) з ЕГ і 4 (50,0 %) із КГ відповіли так, дуже, 2 учні (25,0 %) з ЕГ і 3 (37,5 %) із КГ – інколи, а по 1 учню (12,5 %) у кожній групі зазначили, що роблять це рідко, що свідчить про активний емоційний інтерес до музики поза навчальним процесом. Аналіз четвертого питання «Які улюблені види діяльності на уроках?» показав, що діти найохочіше грають на інструменті (по 4 учні, 50 % у кожній групі) та співають (5 учнів, 62,5 % у ЕГ і 4, 50 % у КГ). Троє учнів (37,5 %) у кожній групі люблять слухати музику, а малювання під музику приваблює 1 учня (12,5 %) з ЕГ і 2 (25,0 %) з КГ, що підтверджує перевагу активних видів музичної діяльності серед учнів.

П'яте питання «Чи подобається тобі виступати для інших?» виявило, що 2 учні (25,0 %) експериментальної групи і 3 (37,5 %) контрольної відповіли дуже подобається, 3 (37,5 %) ЕГ і 2 (25,0 %) КГ обрали подобається, по 2 учні (25,0 %) у кожній групі були не впевнені, а 1 учень (12,5 %) ЕГ зазначив, що йому не подобається виступати, що свідчить про позитивне ставлення більшості дітей до публічних музичних виступів. За шостим питанням «Чи хочеш ти навчитися нових творів?» у ЕГ і КГ по 3 учні (37,5 %) відповіли так, завжди. Ще 3 учні (37,5 %) ЕГ і 4 (50 %) КГ – частково, по 1 учню (12,5 %) у кожній групі – рідко, а 1 учень (12,5 %) ЕГ зазначив ні, що вказує на стійке бажання учнів удосконалювати свої музичні навички.

Відповіді на сьоме питання «Чи береш участь у музичних заходах?» засвідчили достатню активність дітей: 4 учні (50,0 %) ЕГ і 3 (37,5 %) КГ відповіли так, дуже, по 3 учні (37,5 %) у кожній групі – інколи, а 1 учень (12,5 %) ЕГ і 2 (25,0 %) КГ – рідко, що демонструє зацікавленість учнів у позакласних музичних заходах. Восьме питання «Яка діяльність тобі найбільше подобається?» показало, що найулюбленішим видом є гра на інструменті (5 учнів, 62,5 % у ЕГ; 4 учні, 50 % у КГ) та спів (по 4 учні, 50 %). Слухати музику люблять 2 учні (25,0 %) ЕГ і 3 (37,5 %) КГ, а танцювати під музику – 1 (12,5 %) ЕГ і 2 (25,0 %) КГ, що свідчить про перевагу активних форм музичної діяльності серед учнів.

На останнє питання «Які музичні твори тобі подобаються?» більшість учнів віддали перевагу сучасній музиці: 5 (62,5 %) у ЕГ і 6 (75,0 %) у КГ. Народні пісні обрали 2 (25,0 %) ЕГ і 1 (12,5 %) КГ, а класичну музику – по 1 учню (12,5 %) у кожній групі, що відображає актуальні музичні вподобання учнів і їх схильність до сучасних стилів і жанрів.

Також ми поцікавилися у дітей, які виконавці та пісні їм подобаються найбільше. Отримані відповіді свідчать, що учні надають перевагу сучасним українським виконавцям, чиї композиції є яскравими, ритмічними та легко запам'ятовуються. Серед найпопулярніших музичних уподобань діти назвали Victoria Niro з піснею «Питань нема», гурт «DREVO» з композицією «Смарагдове небо», Люсю Каву з піснею «Верба», FIÏNKA з треком «Афіни», Jerry Neil з хітом «Додай гучності» та Шугар із піснею «Олег».

Серед опитаних учнів улюблених пісень із мультфільмів чи фільмів практично не виявлено. Діти рідко згадували такі композиції, надаючи перевагу сучасним хітам популярних українських виконавців. Це свідчить про те, що музичні вподобання молодших школярів дедалі більше орієнтуються на актуальні тренди та пісні, які звучать у соціальних мережах і на музичних платформах, а не на традиційні саундтреки з дитячих стрічок.

Більшість цих композицій відзначаються сучасним звучанням, поєднанням етнічних мотивів із електронною або поп-музикою, що особливо приваблює молодших слухачів. Такі пісні створюють позитивний настрій, мотивують дітей до активної участі у співі та сприяють формуванню емоційного зв'язку з музичним мистецтвом, поглиблюючи інтерес до музикування як у школі, так і поза нею.

У відповідях молодших школярів простежується чітка закономірність: більшість дітей називали пісні, які вони слухають у YouTube, TikTok та Instagram, це свідчить про те, що формування музичних інтересів дітей молодшого шкільного віку здебільшого відбувається під впливом цифрових медіа, а не шкільного освітнього середовища чи систематичного педагогічного впливу. Отже, щоб сприяти більш гармонійному розвитку музичних смаків, важливо посилити роль школи та вчителя музичного мистецтва у формуванні інтересу до якісної музики через активне залучення дітей до різних видів музикування.

Згідно з результатами нашого дослідження, в теоретичному аспекті поняття «інтерес» проявляється як у емоційній, так і у пізнавальній сфері взаємодії з музичним мистецтвом. З метою вивчення емоційно-ціннісного компоненту музичного інтересу був проведений II етап констатуючого експерименту. Це дозволило визначити наявність та рівень емоційної активності, яку молодші школярі проявляють під час прослуховування музичних творів.

У процесі дослідження емоційного компоненту музичного інтересу молодших школярів були поставлені такі завдання:

- вивчити емоційні реакції дітей на різні музичні твори;
- виявити жанрові та конкретні музичні вподобання учнів;
- з'ясувати, чи вміють діти аналізувати зміст музичного твору, оцінювати засоби музичної виразності та визначати їхню роль у передачі художнього змісту.

Відповідно до поставлених завдань, **II етап експерименту** включав дві складові: перша була спрямована на розвиток емоційної активності дітей під час

взаємодії з музикою, а друга – на перевірку наявності у них початкових навичок аналізу змісту музичного твору та розуміння особливостей музичної мови.

Першу частину дослідження було спрямовано на вивчення безпосередньої емоційної реакції дітей на музичні твори та засоби музичної виразності. У процесі спостереження враховувалися рівень концентрації та зосередженості учнів під час прослуховування, проявлений інтерес до музики та бажання активно брати участь у музичній діяльності. Основними критеріями оцінки емоційної активності дітей 1–2 року навчання стали показники поведінки, такі як ступінь уваги, міміка та пантоміміка. Дослідження проводилося методом спостереження за дітьми під час слухання різноманітних музичних творів, що відрізнялися жанром та характером, зокрема програмних композицій Алевтини Ньюкало: «Скубіду», «Динозавр Рекс», «Мікі Маус», «Свинка Пепа», «Смурфіки», «Красуня і чудовисько» з відповідних збірників для фортепіано 1–2 класів.

За результатами експерименту визначено три рівні емоційної активності: I-й рівень – слабкий прояв емоцій, II-й рівень – емоції середньої інтенсивності, III-й рівень – активний прояв емоцій. Було зафіксовано різний ступінь впливу музики на дітей та рівні емоційних проявів різної інтенсивності (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Рівні емоційної активності учнів 1–2 року навчання під час слухання музики

Рівень	ЕГ		КГ	
	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%
I-й рівень – слабкий прояв емоцій	2	25,0%	1	12,5%
II-й рівень – емоції середньої інтенсивності	5	62,5%	6	75,0%
III-й рівень – активний прояв емоцій	1	12,5%	1	12,5%
Всього	8	100%	8	100%

Результати дослідження показують, що більшість учнів 1–2 року навчання в обох групах виявляють емоції середньої інтенсивності під час слухання музики: у експериментальній групі таких дітей 5 (62,5 %), а в контрольній – 6 (75,0 %). Менша

кількість дітей проявляє активні емоції – по 1 учню (12,5 %) у кожній групі, а слабкий прояв емоцій спостерігається у 2 (25,0 %) учнів ЕГ та 1 (12,5 %) учня КГ.

На рис. 3.1 представлено відсоткове співвідношення учнів ЕГ та КГ за рівнями прояву емоцій під час прослуховування музики.

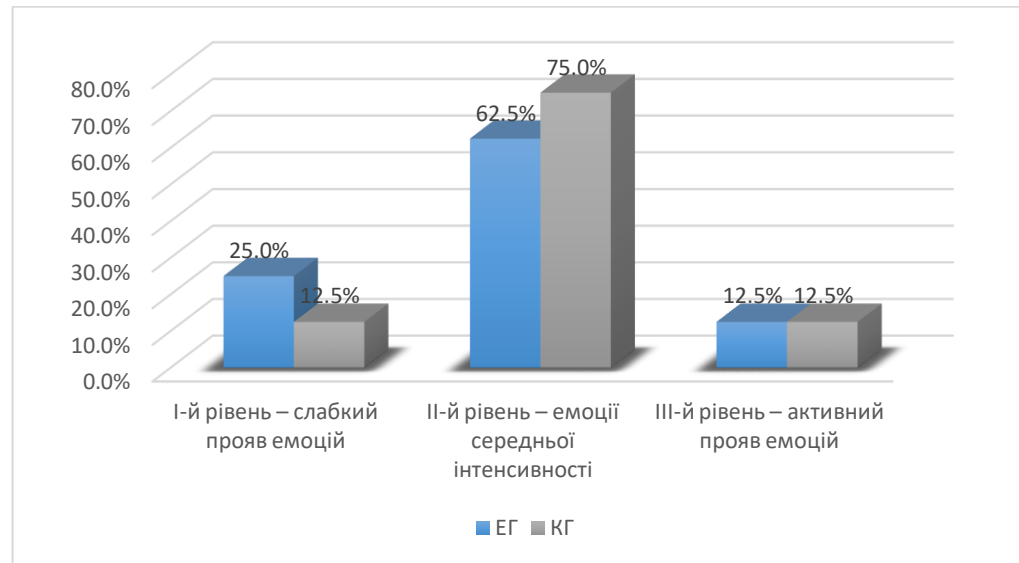

Рис.3.1. Розподіл рівнів емоційної активності учнів 1-2 року навчання під час слухання музики, %

Це свідчить про те, що музичні твори здатні викликати у молодших школярів помірну емоційну реакцію, яка переважно проявляється у помірній зацікавленості та уважності під час прослуховування.

Друга частина експерименту була спрямована на виявлення у дітей умінь аналізувати зміст музичного твору та розуміти роль засобів музичної виразності у його сприйнятті. Для цього використовували методи спостереження та бесіди, під час якої учні відповідали на такі запитання вчителя:

1. Що таке музика?
2. Хто створює музику?
3. Про що ви думали або що відчували під час слухання музики?
4. Що може виражати музика?
5. Чи спостерігали ви коли-небудь за рухами диригента?

6. Чи змогли запам'ятати мелодії, які звучали?

Під час прослуховування учням пропонувалися такі музичні твори: Ф. Шуберт – «Вечірня серенада», П. Чайковський – «Вальс квітів» із балету «Лускунчик», Ж. Бізе – «Марш Тореадора» з опери «Кармен». Питання дітям задавалися безпосередньо після прослуховування, щоб вони могли відповісти, перебуваючи ще під впливом емоційного збудження та активного емоційного стану.

За результатами другої частини експерименту серед учнів експериментальної групи 1 учень (12,5 %) дав повні відповіді на всі запитання, 4 учнів (50,0 %) відповіли частково, і 3 учні (37,5 %) надали лише окремі відповіді. У контрольній групі також 1 учень (12,5 %) дав повні відповіді, 5 учнів (62,5 %) відповіли частково, і 2 учні (25 %) надали окремі відповіді. Це свідчить про те, що більшість учнів обох груп демонструють певні навички аналізу музичного твору, хоча експериментальна група має трохи вищий рівень активності та усвідомлення музичного змісту.

Розгляд результатів константувального експерименту дав змогу визначити ступінь початкового розвитку музичного інтересу у дітей 1-2 року навчання, який поділяється на три рівні:

I-й – рівень позитивного ставлення до музики: дитина проявляє виражений інтерес до музики, активно бере участь у музичній діяльності, охоче обговорює твори, називає улюблені композиції та реагує на зміни темпу, динаміки й регістру через міміку та пантоміміку.

II-й – рівень індиферентного ставлення: музика сприймається переважно позитивно, але дитина слухає її не регулярно і бере участь у діяльності епізодично; відповідає коротко, пояснити вибір улюбленого твору не може, емоційні реакції проявляються слабо.

III-й – рівень негативного ставлення до музики: музика оцінюється нейтрально, участь у діяльності відсутня, сприйняття пасивне, увага розсіяна, улюблених творів немає, емоційні та рухові реакції мінімальні.

Отримані результати представлено в табл. 3.3

Таблиця 3.3

Рівень умінь учнів 1–2 року навчання аналізувати зміст музичного твору та розуміти роль засобів музичної виразності

Рівень	ЕГ		КГ	
	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%
I-й – позитивний рівень	1	12,5%	1	12,5%
II-й – індиверентний рівень	4	50,0%	5	62,5%
III-й – негативний рівень	3	37,5%	2	25,0%
Всього	8	100%	8	100%

Результати дослідження показують, що серед учнів 1–2 року навчання переважає індиверентний рівень умінь аналізувати зміст музичного твору та розуміти роль засобів музичної виразності – 50 % в експериментальній групі та 62,5 % у контрольній. Позитивний рівень спостерігається лише у 12,5 % дітей обох груп, тоді як 25–37,5 % учнів демонструють негативний рівень, що свідчить про недостатній розвиток здатності усвідомлено сприймати та оцінювати музичні твори у більшості дітей.

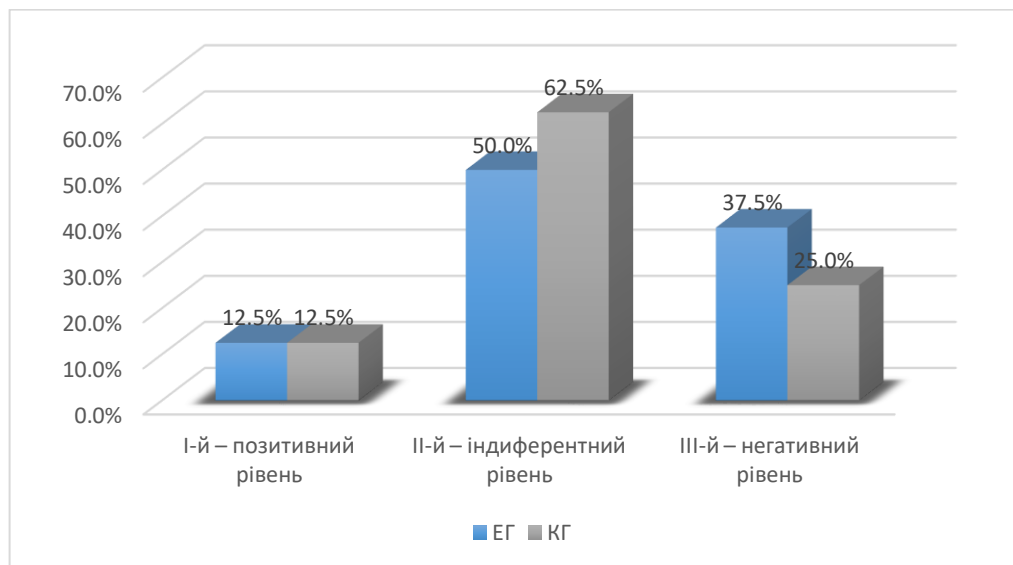

Рис.3.2. Рівні умінь учнів аналізувати музичний твір та засоби музичної виразності, %

Отже, дослідження показало, що формування музичного інтересу в учнів 1–2 року навчання Дитячої школи мистецтв №6 імені Г. Л. Жуковського характеризується переважанням позитивного та індиферентного рівнів емоційної активності та умінь аналізувати музичні твори. Більшість дітей проявляють інтерес до музики, активно реагують на зміни темпу, динаміки та характеру творів, а також виявляють бажання брати участь у музичній діяльності. Водночас спостерігається певна частка учнів з низькою активністю та пасивним ставленням до музики, що свідчить про необхідність систематичного та цілеспрямованого педагогічного впливу для розвитку стійкого інтересу та формування базових музичних компетентностей.

3.3. Динаміка формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл

При формуванні інтересу до музики у учнів 1-2 року навчання Дитячої школи мистецтв №6 імені Г. Л. Жуковського важливо враховувати педагогічні умови, які сприяють підвищенню ефективності цього процесу. У взаємодії з музичним мистецтвом у свідомості дітей поєднуються інтелектуальні та емоційні компоненти. Теоретичний та емпіричний аналіз показав, що музичний інтерес учнів цієї вікової групи значною мірою залежить від рівня їх розумової активності та емоційного сприйняття музики, тому доцільно відстежувати розвиток цих проявів у процесі навчання.

Основні педагогічні умови, які забезпечують ефективність формування музичного інтересу учнів 1–2 року навчання, включають:

- врахування індивідуально-психологічних особливостей дітей;
- комплексне використання різних видів музичної діяльності;
- поступове накопичення необхідних музичних знань;
- підтримку емоційного оцінного ставлення учнів до музичних образів при збереженні безпосереднього емоційного відгуку;

– активізацію творчої активності дітей під час слухання музики та виконання різних музичних завдань.

Формування інтересу до музикування у учнів 1–2 року навчання Дитячої школи мистецтв №6 імені Г. Л. Жуковського ефективно відбувається за умови врахування та правильного застосування педагогічних умов, що розширюють сферу впливу вчителя та створюють позитивну атмосферу для музичної діяльності.

Для розвитку інтересу до музикування необхідно створювати оптимальні умови, що сприяють формуванню системи музичного сприйняття у дітей. Вивчення та аналіз музичних творів на уроках дозволяє учням порівнювати композиції, визначати спільні та відмінні риси, вивчати темп, динаміку, ритм, тембр і жанрові особливості, що поглиблює розуміння музики і стимулює активну участь у музичних заняттях.

Важливим аспектом формування інтересу до музикування є розвиток емоційної чутливості дітей: сприйняття музичних образів, реакція на зміни музичного матеріалу та отримане емоційне задоволення сприяють активному залученню до музичної діяльності та творчому самовираженню.

Формувальний експеримент був спрямований на зростання інтересу до музикування у учнів 1–2 року навчання Дитячої школи мистецтв №6 імені Г. Л. Жуковського і проводився у три етапи.

I-й етап передбачав пробудження первісного інтересу до пізнання музичних творів та участі в уроках музики, що відповідає стадії зацікавленості.

II-й етап був спрямований на підтримку та розвиток музичного інтересу через різноманітні види музичної діяльності, що відповідає стадії допитливості.

III-й етап включав закріплення сформованого інтересу до музикування та його активне проявлення в творчих завданнях, що відповідає стадії захопленості.

Кожен етап мав свої завдання та методичні особливості, які враховували рівень та характер музичного інтересу шестирічних дітей (табл.3.4).

Таблиця 3.4

**Етапи формувального експерименту з формування інтересу до музикування у
учнів 1–2 року навчання ДШМ №6 імені Г. Л. Жуковського**

Етап	Мета	Основні завдання	Методи та форми роботи
I-й	Пробудження первісного інтересу до музики	- Ознайомлення дітей з музичними творами - Створення позитивного емоційного настрою до уроків музики - Формування первісного бажання слухати та виконувати музику	- Слухання музики з подальшим обговоренням - Використання музичних ігор та рухових вправ - Демонстрація коротких відеоматеріалів та мультфільмів із музикою - Виконання простих ритмічних вправ
II-й	Підтримка та розвиток музичного інтересу	- Активне залучення дітей у різні види музичної діяльності - Розвиток здатності відчувати ритм, мелодію, динаміку та характер музики - Поглиблення розуміння емоційного впливу музики	- Виконання музичних композицій на інструментах - Спів у групах та індивідуально - Використання музично-ритмічних ігор (танцювальні вправи, пантоміма під музику) - Обговорення прослуханих творів, визначення улюблених елементів
III-й	Закріплення музичного інтересу та розвиток творчих здібностей	- Формування активного прояву інтересу через творчі завдання - Розвиток музальної уяви та самовираження - Закріплення позитивного емоційного ставлення до музики.	- Створення власних музичних композицій та ритмічних етюдів - Виконання вокальних та інструментальних творів на сцені (міні-концерти) - Рольові та сюжетні ігри з музикою (імітація оркестру, диригування) - Використання методів аналізу музичного твору (визначення динаміки, темпу, характеру, жанру)

Поетапне організоване формування інтересу до музикування у учнів 1–2 року навчання ДШМ №6 імені Г. Л. Жуковського дозволяє ефективно пробудити початкову зацікавленість, підтримувати та поглиблювати музичні уподобання через активну участь у різних видах музичної діяльності та закріплювати інтерес за допомогою творчих завдань і самовираження. Застосування слухання музики, музичних ігор, інструментальних і вокальних вправ, а також аналізу музичних

творів створює умови для всебічного розвитку музичного інтересу та формування емоційного, пізнавального й творчого ставлення до музики.

У сучасних умовах цифровізації та стрімкого розвитку соціальних мереж у 2025 році особливо актуальним стає впровадження сучасних методів формування інтересу до музикування у молодших школярів. Діти щодня взаємодіють із цифровим контентом через платформи TikTok, Instagram, YouTube та інші, що створює нові можливості для залучення їх у музичну діяльність. Використання коротких інтерактивних відеоформатів, навчальних роликів, інтерактивних ігор та мобільних додатків із елементами гейміфікації дозволяє підвищити мотивацію та зацікавленість у процесі музичного навчання, оскільки такі методи відповідають сучасним звичкам споживання інформації дітьми.

Доцільним є використання адаптивних цифрових інструментів, таких як програми для вивчення ритму, мелодії та гармонії, інтерактивні ноти та віртуальні інструменти. Елементи доповненої та віртуальної реальності дозволяють моделювати музичні сцени, проводити міні-концерти й рольові ігри, розвиваючи творчі здібності та музичну уяву. Поєднання традиційних методів із цифровими технологіями підтримує зацікавленість дітей, робить музику доступною й інтегрує навчання у сучасне цифрове середовище. У додатку В представлено сучасні методи формування інтересу до музикування у учнів початкових класів мистецьких шкіл.

Інтерактивні відеоуроки та мультимедійні презентації сприяють первісному залученню учнів до музики через поєднання аудіо- та візуальної інформації, обговорення творів та інтерактивні запитання. Мобільні додатки, такі як SmartMusic або Flowkey, розвивають ритмічні та мелодичні навички через індивідуальні та групові завдання з елементами гейміфікації, що підвищує мотивацію. Ігрові та рольові методи, включно з пантомімою під музику та імітацією оркестру, сприяють активізації творчості та емоційному залученню дітей у музичну діяльність, а віртуальна та доповнена реальність (VR/AR) дозволяють створювати

унікальний досвід сприйняття музики через інтерактивні концерти та віртуальні екскурсії.

Колективне музикування та ансамблі розвивають комунікативні й музичні навички, а аналіз творів із цифровими ресурсами формує критичне мислення та слух. Музичні челенджі та флешмоби підвищують зацікавленість через групові завдання й створення відеокліпів, а креативні вправи стимулюють самовираження та створення власних композицій. Поєднання традиційних і цифрових методів забезпечує системний підхід до музичної освіти, поєднуючи слухання, спів, аналіз і інтерактивні технології для розвитку здібностей та емоційного залучення учнів.

Наступним кроком дослідження став контрольний етап, метою якого було визначення динаміки та результатів сформованості інтересу до музикування в учнів 1-2 року навчання після формувального експерименту. На цьому етапі проведено повторне дослідження для перевірки ефективності застосованих методів та оцінки розвитку емоційного ставлення учнів до музики. Використання спостереження та бесід дозволило виявити позитивну динаміку емоційної активності, творчої ініціативи та стійкого інтересу до музичної діяльності. Динаміка рівня емоційної стійкості учнів представлена в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Порівняльні результати рівня емоційної активності щодо формування інтересу до музикування учнів ЕГ 1–2 року навчання

Рівень	До застосування програми сучасних методів музикування		Після застосування програми сучасних методів музикування	
	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%
I-й рівень – слабкий прояв емоцій	2	0,0%	-	0,0%
II-й рівень – емоції середньої інтенсивності	5	37,5%	3	37,5%
III-й рівень – активний прояв емоцій	1	72,5%	5	72,5%
Всього	8	100%	8	100%

Порівняльний аналіз динаміки рівня емоційної активності учнів експериментальної групи засвідчив помітне підвищення за показниками після впровадження програми сучасних методів музикування. Якщо до початку експерименту лише 1 учень (12,5%) виявляв активні емоції під час музичної діяльності, то після застосування інноваційних форм роботи таких стало вже 5 (62,5%). Водночас кількість учнів із середнім рівнем емоційної вираженості зменшилася з 5 (37,5%) до 3 (37,5%), а слабкий прояв емоцій повністю зник. На рис. 3.3 подано порівняльні дані, що відображають зміни рівнів емоційної активності учнів ЕГ після впровадження програми сучасних методів музикування.

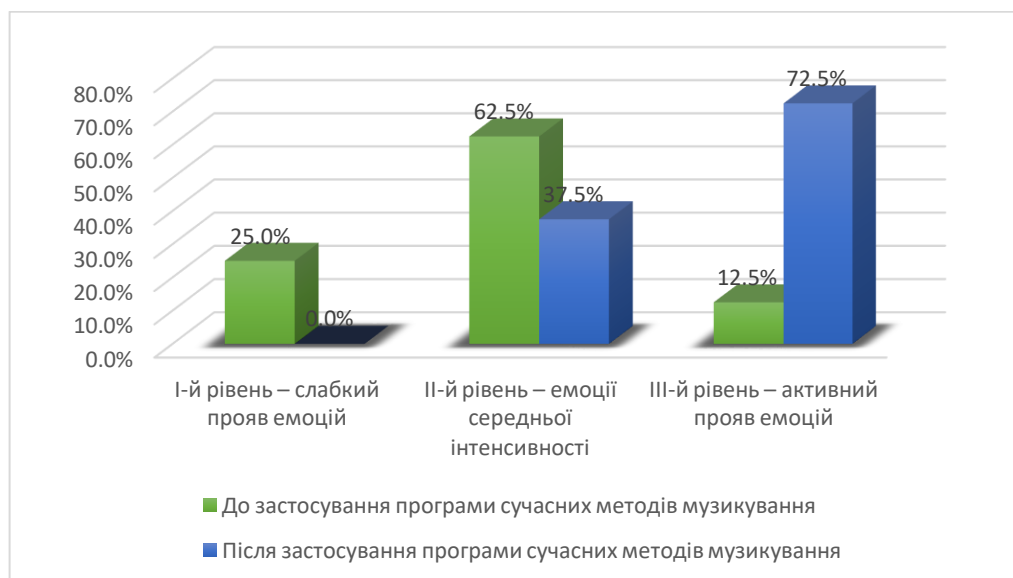

Рис.3.3. Динаміка рівня емоційної активності щодо формування інтересу до музикування на контрольному етапі експерименту, %

Це свідчить про те, що музичні твори здатні викликати у молодших школярів помірну емоційну реакцію, яка переважно проявляється у помірній зацікавленості та уважності під час прослуховування.

Друга частина контрольного етапу була спрямована на перевірку ефективності впроваджених сучасних методів формування інтересу до музикування та визначення рівня сформованості діяльнісно-творчого ставлення дітей до музики.

Основна увага приділялася аналізу уміння учнів усвідомлювати зміст музичних творів, розпізнавати засоби музичної виразності (ритм, динаміку, темп, мелодію) та розуміти їхню роль у створенні художнього образу. Формувальний етап включав системну педагогічну роботу, спрямовану на пробудження, підтримку та закріплення інтересу до музичної діяльності. У процесі навчання застосовувалися сучасні інтерактивні методи, такі як використання мультимедійних презентацій, мобільних додатків для музикування, ігрових технологій, музичних челенджів і VR-елементів. Особлива увага приділялася індивідуальним музичним вподобанням дітей – під час занять використовувалися популярні, трендові композиції, адаптовані до навчального процесу, що підвищувало зацікавленість і мотивацію учнів. Отримані результати дали можливість порівняти початковий і підсумковий рівні розвитку музичного інтересу учнів 1–2 року навчання та визначити динаміку позитивних змін у ставленні дітей до музичної діяльності (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Порівняльні результати рівнів сформованості діяльнісно-творчих умінь учнів 1–2 року навчання щодо аналізу змісту музичного твору та розуміння ролі засобів музичної виразності на контрольному етапі експерименту

Рівень	До застосування програми сучасних методів музикування		Після застосування програми сучасних методів музикування	
	Кіл-ть	%	Кіл-ть	%
I-й – позитивний рівень	1	12,5%	4	50,0%
II-й – індиферентний рівень	4	50,0%	4	50,0%
III-й – негативний рівень	3	37,5%	-	0,0%
Всього	8	100%	8	100%

Порівняльний аналіз результатів контрольного етапу експерименту показав значне зростання рівня сформованості діяльнісно-творчих умінь учнів після застосування програми сучасних методів музикування. Так, кількість дітей із позитивним рівнем підвищилася з 1 учня (12,5 %) до 4 учнів (50,0 %), що свідчить про активізацію їхнього інтересу до музики, здатність аналізувати зміст твору та

усвідомлювати роль засобів музичної виразності. Водночас кількість учнів з індиферентним рівнем фактично залишилася без суттєвих змін – 4 особи (50,0 %), тоді як кількість учнів із негативним рівнем зменшилася з 3 (37,5 %) до 0 (0,0 %). Динаміка результатів дослідження представлена на рис.3.4.

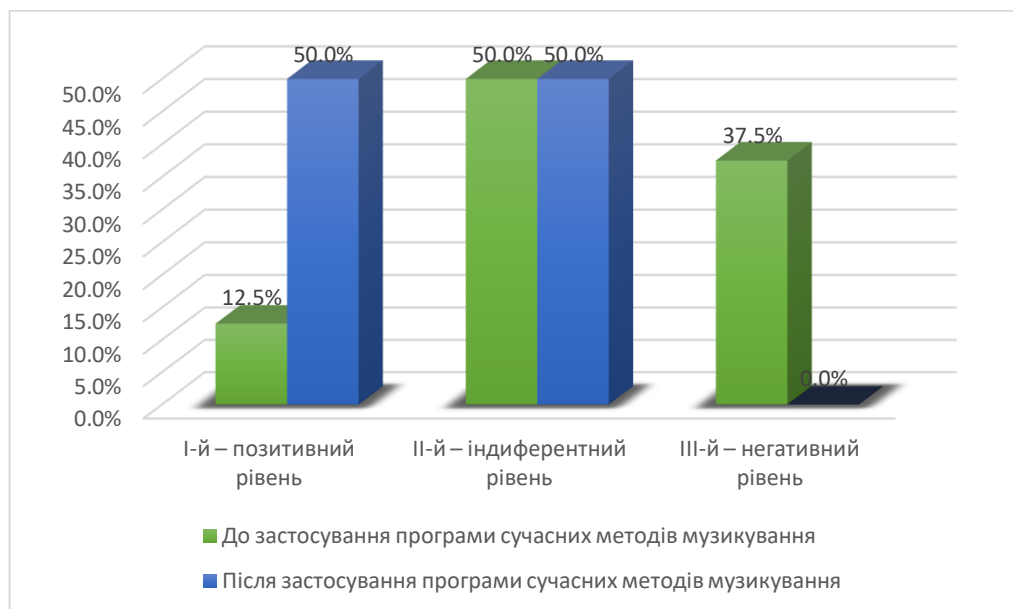

Рис. 3.4. Динаміка рівнів сформованості діяльнісно-творчих умінь учнів 1–2 року, %

Таким чином, динаміка результатів підтверджує ефективність упровадження сучасних методів музикування у формуванні діяльнісно-творчих компетентностей учнів молодших класів мистецької школи.

Узагальнюючи результати контрольного етапу експерименту, можна зробити висновок, що застосування сучасних методів музикування сприяло істотному підвищенню рівня емоційної активності, пізнавальної зацікавленості та діяльнісно-творчих умінь учнів 1–2 року навчання. Порівняльний аналіз показав позитивну динаміку: кількість дітей з активним проявом емоцій та позитивним ставленням до музики значно зросла, тоді як показники індиферентного й негативного ставлення значно знизилися. Це свідчить про ефективність інтеграції інноваційних технологій, мультимедійних ресурсів і трендових музичних композицій у

навчальний процес мистецької школи, що не лише підвищило інтерес до музикування, а й сприяло формуванню глибшого емоційного сприйняття музики та розвитку творчого потенціалу молодших школярів.

Висновок до розділу 3

Концертно-виконавська практика є дієвим чинником формування стійкого інтересу учнів до музикування, оскільки поєднує технічне вдосконалення з емоційним і творчим самовираженням. Участь у концертних виступах сприяє розвитку виконавської майстерності, артистизму, впевненості у собі та вмінню долати сценічне хвилювання. Завдяки безпосередньому сценічному досвіду учні відчують радість від спілкування з аудиторією, що посилює їхню мотивацію до навчання та вдосконалення музичних навичок. Концертно-виконавська діяльність також сприяє формуванню професійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва, забезпечуючи цілісне поєднання знань, умінь і творчого потенціалу.

Результати діагностування на константувальному етапі дослідження рівня сформованості інтересу до музикування в учнів 1-2 року навчання Дитячої школи мистецтв №6 імені Г. Л. Жуковського показали, що більшість дітей мають середній рівень музичного інтересу – у 62,5 % учнів експериментальної групи та 75,0 % контрольної групи виявлено емоції середньої інтенсивності під час слухання музики, тоді як активний прояв емоцій зафіксовано лише у 12,5 % школярів обох груп. Позитивне ставлення до занять музикою демонструють понад 60 % дітей, а приблизно 70 % регулярно слухають музику поза школою, що свідчить про наявність стійкого емоційного інтересу. Водночас лише 12,5 % учнів дали повні усвідомлені відповіді під час аналізу прослуханих творів, що підтверджує недостатню сформованість пізнавального компоненту музичного інтересу.

У процесі формування інтересу до музики в учнів 1–2 року навчання Дитячої школи мистецтв № 6 імені Г. Л. Жуковського було враховано когнітивний, емоційно-ціннісний і діяльнісно-творчий компоненти, що реалізовувалися

поетапно – від пробудження початкової зацікавленості до стійкого емоційного залучення у музикування. Результати дослідження засвідчили, що ефективність формування музичного інтересу значною мірою зростає за умов урахування індивідуальних особливостей дітей, використання різних видів музичної діяльності, створення позитивного емоційного середовища та активізації творчості. Застосування сучасних методів – інтерактивних технологій, цифрових платформ, мобільних застосунків і віртуальних середовищ – сприяло підвищенню рівня мотивації, розвитку музичного слуху, артистизму й емоційної чутливості. Таким чином, поєднання традиційних і сучасних педагогічних підходів забезпечує стійке зростання інтересу до музикування, формуючи в учнів не лише любов до музики, а й потребу у творчому самовираженні. Отримані результати на контрольному етапі експерименту переконливо свідчать про позитивні зміни у сформованості діяльнісно-творчих умінь учнів 1-2 року навчання. Зокрема, кількість дітей із позитивним рівнем аналізу змісту музичного твору та розуміння засобів музичної виразності зросла з 1 учня (12,5%) до 6 учнів (75,0%). Водночас кількість учнів з індіферентним рівнем зменшилася з 4 (50,0%) до 2 (25,0%), а з негативним рівнем – із 3 (37,5%) до 0 (0,0%). Така динаміка підтверджує, що використання сучасних методів музикування істотно підвищує ефективність музичного навчання, стимулює творчу активність та формує глибше розуміння художнього змісту музичних творів.

ВИСНОВКИ

У процесі теоретичного та експериментального дослідження формування інтересу до музикування в учнів мистецьких шкіл можна сформулювати наступні висновки.

1. Досліджено сутність категорії «інтерес» як багатовимірного психологічного явища, що поєднує пізнавальні, емоційні та мотиваційні складові особистості. Аналіз наукових джерел засвідчив, що інтерес виступає не лише як спрямована увага до певного об'єкта, а й як активна форма переживання, що стимулює мислення, емоційну сферу та творчий потенціал учня. Його формування має велике значення для розвитку пізнавальної активності та самостійності, оскільки зацікавлена дитина проявляє ініціативу, досліджує нове та шукає рішення проблемних завдань. Це підкреслює необхідність комплексного підходу до розвитку інтересу у освітньому процесі та врахування його у плануванні уроків і виховних заходів.

2. Досліджено, що розвиток інтересу до музикування у учнів відбувається поступово і комплексно, поєднуючи емоційні, пізнавальні та практичні аспекти музичної діяльності. Встановлено, що значну роль відіграють індивідуальні психологічні особливості дітей, рівень їх мотивації та готовність до сприйняття музики. Оцінено, що активна участь у музичних іграх, виконанні творів на інструментах, слуханні та обговоренні музики сприяє формуванню стійкого інтересу. Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що систематичне залучення учнів до різних видів музичної діяльності стимулює розвиток емоційного відгуку, концентрації уваги та бажання творчо самовиражатися через музику.

3. Проаналізовано, що формування інтересу до музикування у дітей здійснюється через взаємодію емоційної, пізнавальної та діяльнісно-творчої складових, які взаємопов'язані та взаємозбагачують одна одну. Вивчено, що ефективність процесу залежить від використання різних педагогічних прийомів,

таких як музичні ігри, аналіз творів, спів та інструментальне виконання, а також інтеграція сучасних цифрових технологій, мультимедійних ресурсів та інтерактивних додатків. Установлено, що такий комплексний підхід забезпечує глибше розуміння музики, розвиток музичних здібностей і творчої уяви, стимулює активну участь у навчальному процесі та формує стійкий інтерес до музичної діяльності.

4. З'ясовано, що роль викладача є ключовою у формуванні стійкого інтересу учнів до музичної діяльності. Доведено, що педагог не лише передає знання, а й мотивує, підтримує внутрішню зацікавленість та створює умови для активного пізнання музики. Проаналізовано, що саме від чутливості та професіоналізму вчителя залежить, наскільки учень розвиватиме свої творчі здібності та здатність до самостійного відкриття музичного світу. Зроблено акцент на тому, що педагог виступає наставником, який формує емоційне, когнітивне та творчо-естетичне ставлення до музики. Активне спілкування та творче залучення учнів є важливими чинниками підтримки стійкого інтересу до музичної діяльності.

5. Підкреслено, що ефективний освітній процес залежить від організації середовища та створення сприятливих умов для творчої діяльності учнів. Встановлено, що інтеграція інтерактивних технологій, індивідуальний підхід, позитивний емоційний клімат, позакласна робота та розвиток творчих здібностей сприяють активізації зацікавленості учнів. Проаналізовано, що застосування ігрових, проблемних та інтерактивних методів дозволяє підвищити пізнавальний інтерес та самостійність учнів. Узагальнено, що комплексний підхід до навчання створює умови для розвитку музичних навичок, емоційної чутливості та творчого потенціалу. Таким чином, можемо стверджувати, що педагоги, які дотримуються цих принципів, ефективно формують стійкий інтерес до музичної діяльності у мистецьких школах.

6. З'ясовано, що концертно-виконавська практика є важливим чинником формування інтересу учнів до музикування, оскільки поєднує технічну підготовку,

емоційне сприйняття та сценічний досвід. Досліджено, що участь у міні-концертах, ансамблях і публічних виступах підвищує артистизм, впевненість на сцені та соціальні компетенції учнів, а також стимулює мотивацію до навчання. Підтверджено, що інтегрування концертно-виконавських форм у навчальний процес забезпечує практичне застосування знань, емоційний відгук аудиторії та розвиток творчих здібностей. Таким чином, системна концертно-виконавська діяльність сприяє стійкому інтересу до музичної діяльності та всебічному розвитку учнів.

Результати експериментальної діагностики засвідчили, що переважна більшість учнів 1-2 року навчання Дитячої школи мистецтв №6 імені Г. Л. Жуковського демонструє позитивне або індиферентне ставлення до музичної діяльності. Досліджено емоційну активність учнів, яка переважно проявляється на середньому рівні: 62,5 % дітей експериментальної групи та 75 % контрольної групи виявляють помірну емоційну реакцію на музику, тоді як активний прояв емоцій спостерігається лише у 12,5 % учнів обох груп. Підтверджено, що музичні вподобання дітей орієнтовані переважно на сучасну музику (62,5–75 %), а активні види музичної діяльності, такі як гра на інструменті та спів, є найбільш популярними серед учнів (50–62,5 %). Досліджено рівень умінь аналізувати зміст музичного твору та розуміти роль засобів музичної виразності: індиферентний рівень переважає у 50 % ЕГ та 62,5 % КГ, позитивний рівень спостерігається у 12,5 % учнів обох груп, а негативний – у 25–37,5 % дітей. Це свідчить про недостатній розвиток усвідомленого сприйняття музичних творів у частини учнів. Таким чином, дослідження підтвердило необхідність систематичного педагогічного впливу, спрямованого на підвищення емоційної активності та формування стійкого інтересу до музики, що забезпечить розвиток базових музичних компетентностей і активної участі у музичній діяльності.

Дослідження динаміки формування інтересу до музикування у учнів 1-2 року навчання ДШМ №6 імені Г. Л. Жуковського показало, що ефективність цього

процесу значною мірою залежить від врахування педагогічних умов, таких як індивідуально-психологічні особливості дітей, комплексне використання різних видів музичної діяльності, поступове накопичення музичних знань, підтримка емоційного ставлення та активізація творчості. Поетапне застосування формувального експерименту сприяло поступовому зростанню інтересу: на I етапі учні проявляли первісну зацікавленість, на II етапі – допитливість, а на III етапі – захопленість. Контрольний етап показав позитивну динаміку емоційної активності: кількість учнів із активним проявом емоцій зросла з 12,5 % до 62,5 %, учнів із середнім рівнем емоційної вираженості зменшилася з 62,5 % до 37,5 %, а слабкі прояви емоцій зникли (0 %). Рівень сформованості діяльнісно-творчих умінь також підвищився: учнів із позитивним рівнем стало 50 % замість початкових 12,5 %, кількість дітей із індиферентним рівнем залишилася на 50 %, а негативний рівень знизився з 37,5 % до 0 %. Таким чином, застосування сучасних методів музикування сприяло значному підвищенню рівня емоційної активності, пізнавальної зацікавленості та діяльнісно-творчих умінь учнів, що підтверджує ефективність інтеграції традиційних і цифрових технологій у навчальний процес мистецької школи.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні впливу сучасних цифрових технологій та інтерактивних методик на розвиток музичного інтересу та творчих здібностей учнів різного віку, а також у дослідженні ефективності поєднання традиційних і гейміфікованих форм навчання для формування стійкого емоційного та пізнавального ставлення до музики, що дозволить оптимізувати педагогічні стратегії в мистецьких школах і створити адаптивні програми навчання для різних груп дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ашихміна Н. В. Новська О. Р Особливості виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Одеса. 2023. Вип. 66, т. 1. С. 170-176.
2. Бєлова С.О Інтерес як психолого-педагогічна проблема у творчій спадщині Л. Виготського та Г. Шаррельмана. *Інноватика у вихованні*. 2019. Вип. 9. С. 101-107.
3. Бобул І. В. Жанрові форми та стилеві конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ - початку ХХІ століття: дис.... канд. мист. Київ. 2018. 219 с.
4. Боднарук І. М. Концертно-виконавська діяльність як засіб духовного розвитку здобувачів вищої музично-педагогічної освіти. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2022. № 1(103). С. 24-33.
5. Бодрова Т. О. Методична підготовка майбутніх учителів музики в контексті універсальних принципів загальної та мистецької освіти. *Innovative processes in education: Collective monograph. AMEET Sp. z o.o.. Lodz, Poland, 2017*. С. 26-39.
6. Бодрова Т. О. Особливості реалізації системно-інтеграційного підходу в методичній підготовці майбутніх учителів музики. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2015. 9. 19-32.
7. Варнавська Л. І., Римар Л. А. Організація ігрової діяльності учнів середніх класів на уроках музичного мистецтва. *Наукові записки Сер.: Педагогічні науки*. 2018. С.197-200.
8. Васильківський А. О. Концертне виконавство як феномен культури: комунікативний аспект. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. 2024. № 2. С. 28-32.

9. Виткалов С. В., Виткалов В. Г. Сучасна інструментальна практика: культурно-мистецький аспект трансформаційних змін. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2020. Випуск 34. С. 265-270.
10. Воляннюк Н. Ю. Ложкін Г.В. Фомич М.В. Інтерес як соціально-психологічний феномен. *Габітус*. 2022. Вип. 44. С. 229-235.
11. Гаврілова Л. Г. Мультимедійне забезпечення вивчення музично-історичних та музично-теоретичних дисциплін у системі вищої музично-педагогічної освіти. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2017. С.73-79.
12. Глушук Т. В. Музично-виконавське мистецтво як об'єкт дослідження українського мистецтвознавства. *Культура і сучасність*. 2016. №1. С. 87-91.
13. Голованова Г. С. Використання інтерактивних технологій у процесі викладання музично-теоретичних дисциплін у загальноосвітніх школах. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2018. С. 128-133.
14. Горожанкіна О. Ю., Шевченко Н. А. Розвиток пізнавального інтересу школярів до класичної музики. *Методика художньої освіти та виховання*. 2016. № 2(80). С. 15-17.
15. Горохова І. М. Використання інтерактивних технологій у викладанні музичної теорії. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2017. С. 83-86.
16. Гріньова В. М. Нестандартні форми проведення уроків із музично-теоретичних дисциплін у сучасній музичній школі. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. С. 185-191.
17. Губенко О. В. Формування пізнавального інтересу до мистецтва в молодшій школі засобами інтерактивних технологій. *Науковий вісник Львівської державної академії музики імені М. Лисенка*. 2019. С. 147-155.

18. Дмитрієва О. О. Концертно-виконавська діяльність піаніста в час війни: культурологічний вимір. *Молодь і ринок*. 2025. № 5-6 (237-238). С. 99-104.
19. Жуков В. П. До питання організації інтегрованого навчання учнів музичному мистецтву. *Освіта у констеляціях постсучасності: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (5-6 грудня 2017 року)*. Харків: ХНПУ. 2018. С. 67-68.
20. Жуков В. П. Інтегроване навчання в музичній освіті. *Studia Slobozhanica «Слобожанський гуманітарій - 2017»: матеріали міжнар. наук.-метод. конф. (Харків, ХНТУСГ, 3 березня 2017 р.)*. Харків: ФОП Тарасенко В. П. 2017. С. 195-200.
21. Зав'ялова О. К. Еволюція вокальної імпровізації у джазовій музиці XX століття. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Розділ X. Проблеми музичного навчання: СДПУ ім. А.С. Макаренка*. 2023. № 7 (131). С. 338-351.
22. Завалко К. В. Теоретичні аспекти впровадження методики елементарного музикування Карла Орфа в сучасну педагогічну практику. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти*. 2010. Вип. 10. С. 178-184.
23. Зайцева А. В. Методична система формування художньо-комунікативної культури майбутнього вчителя музики: автореф. дис. д-ра. пед. наук: 13.00.02. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ. 2017. 42 с.
24. Заря Л. О. Науково-педагогічне вирішення питань формування інтересу до музики. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2015. № 1 (9). С. 13-16.
25. Заря Л. О. Суть і зміст методики формування інтересу до музики у молодших школярів з використанням мультимедійних технологій у процесі вивчення дисципліни «Музика». *Харківський гуманітарно-педагогічний інститут*. 2011. С. 39-46.

26. Каперна О. А. Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі мистецької школи. *Науковий вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. С. 68-72.
27. Карташова Ж. Ю. Формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва в ансамблевому класі. *Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць*. 2019. № 26 (1-2019). Ч. 2. С. 90-95.
28. Коваль Г. В. Формування пізнавального інтересу учнів до мистецької творчості засобами інтерактивних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. №(7). 2017. С. 30-34.
29. Коваль Л. Л. Інтерактивні технології в навчанні музично-теоретичних дисциплін у мистецьких школах. *Вісник Харківської державної академії культури*. Вип. 47. 2019. С. 60-64.
30. Коваль О. В. Педагогічні умови формування інтересу школярів до музичної діяльності. *Психолого-педагогічні науки*. 2020. № 1. С. 60-67.
31. Ковальчук Н. І. Формування пізнавального інтересу учнів до музично-теоретичних дисциплін у процесі використання інтерактивних технологій. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. 2018. С. 225-232.
32. Кожбахтєєва Н.Ф., Вознюк Г.П. Формування навичок ансамблевого музикування у студентів мистецького профілю в класі бандури. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет» Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія». Всеукраїнський науковий збірник*. No1 (16). 2015. С.95-102.
33. Кьон Н. Г. Мистецтво вокальної імпровізації як культурно-стильовий феномен. *Південноукраїнські мистецькі студії: науковий журнал*. Одеса: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». 2024. № 2. С. 126-132.

34. Кьон Н. Г., Тун Л. Шляхи вдосконалення навичок співу в школярів молодших класів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 72(1). С. 120-124.
35. Лабінцева Л. П. Концертна діяльність як показник виконавської майстерності музикантів. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття: матер. конф., 16-17 жовтня 2014 р.. м. Київ*. С. 297-303.
36. Лай Сяоцянь. Наукові підходи щодо формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва. *The scientific heritage*. 2018. 23. С. 3. 35-39.
37. Лі Хаосюань. Сутність та структура музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки. *Актуальні проблеми мистецької педагогіки*. 2025. Вип. 3 (10). С. 56-61.
38. Лю Сянь. Педагогічні умови методично-спрямованої самореалізації майбутніх учителів музичного мистецтва в системі фортепіанної підготовки: дисер. канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса. ПНПУ імені К. Д. Ушинського. 2019.
39. Ляшенко Т. В. Фортепіанний ансамбль у системі музично-педагогічного навчання. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2015. № 2. С. 141-143.
40. Маленко О. В. Поняття і суть категорії «інтерес» у загальнотеоретичному аспекті. *Аналітично-порівняльне правознавство. Електронне наукове видання*. 2023. № 1. С. 407-410.
41. Малашевська І. А. Музичне навчання дошкільників і молодших школярів на основі оздоровчо-розвивального підходу: монографія. 2016. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М. 303 с.
42. Марусинець М. Розвиток пізнавальної активності: психологічні умови та дидактичні засоби. *Дошкільне виховання*. 2019. № 12. С. 26.

43. Михаськова М. А. Застосування інтерактивних колективно-групових методів навчання в професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Педагогічні науки*. 2018. С. 66-69.
44. Молчанова Т. О. З історії ансамблевого музикування: Монографія. Львів. Державна музична академія ім. М. В. Лисенка. 2005. 160 с.
45. Ніколенко Л. М. Формування інструментально-виконавських умінь учнів у процесі ансамблевого музикування. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2018. Вип. 170. С. 212-216.
46. Новікова В. Г. Впровадження інтерактивних технологій навчання на уроках музичного мистецтва. *Інноваційні практики наукової освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 8-11 грудня 2021 р.)*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. 2021. С. 570.
47. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 63-66.
48. Пастушенко Л. А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Рівне. 2017. 244 с.
49. Петрикова О. П. Методика формування інтересу у майбутніх артистів-вокалістів до джазової вокальної музики. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка, Психологія, Медицина*. 2025. № 8(54). С. 688-697.
50. Пішун С. Г. Уроки музичного мистецтва як засіб розвитку емпатії та емоційної чутливості молодших школярів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2025. Вип. 57. С. 143-150.

51. Поліщук І. Г. Використання інтерактивних технологій на уроках музично-теоретичних дисциплін у загальноосвітніх школах. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2018. С.112.
52. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. К.: Каравела. 2020. 418 с.
53. Проворова Є. В. Удосконалення методичної компетентності вчителів музики в закладі загальної середньої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка Київський університет імені Бориса Грінченка. Збірник наукових праць*. Київ. 2020. № 34 (2). С. 14-20.
54. Пушкар Л. В , Лобова О. О , Акалович М. М. Активне музикування як засіб формування уявлень про музику в дітей дошкільного віку. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12. № 9. С. 66-71.
55. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі. Київ: НМАУ ім.П.І. Чайковського. 2014. 130с.
56. Рябова О. В. Колективне музикування як ефективний засіб формування музично-стильових уявлень підлітків. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія «Педагогічні науки»*. 2016. Вип. 4. С. 140-143.
57. Скуратовська М. О. Концертно-виконавська діяльність у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2020. №5.С. 60-65.
58. Соловійова О. В. Чому учні музичних шкіл втрачають інтерес до навчання: допис користувача Facebook. URL: <https://www.facebook.com/elena.soloviova.composer/posts/чому-учні-музичних-шкіл-втрачають-інтерес-до-навчаннядз-виконують-з-під-палки-чи/8243431125779360> (дата звернення: 21.09.2025).

59. Стріхар О. І. Основні принципи інтеграції в освітньому процесі навчання музичному мистецтву. *Наукові записки Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. Миколаїв: Микол. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. 2017. Вип. 157. С. 23-29.
60. Ужинський М. Ю., Ковалик Б. В. Історичні етапи розвитку музичного мистецтва в контексті науково-технічного прогресу. *Мистецтвознавчі записки*. 2022. Вип. 42. С. 79-83.
61. Фу Сяоцзін. Компаративний підхід до концертмейстерської підготовки майбутніх учителів музики в університетах України та Китаю. *Художньо-естетичне виховання молоді в умовах сучасних інформаційних процесів і технологій. Матеріали Конференції молодих учених та студентів. Ч.2*. Одеса: Науковець. 2011. С. 39-42.
62. Ху Маньлі. Методика підготовки керівника вокального ансамблю в системі вищої музично-педагогічної освіти України та Китаю: автореф. дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02. Київ. 2017. 21 с.
63. Черняк Є., Міщенко С. Специфічні особливості прояву виконавської майстерності концертмейстера піаніста в процесі ансамблевого музикування. *Молодь і ринок*. 2021. №3 (189). С. 59-67.
64. Шпіца Р. І., Коваль Н. О. Розвиток емоційного інтелекту учнів початкової школи в контексті мистецької освіти. *Молодий вчений*. 2021. №99 (11). С. 197-200.
65. Шумська О. С, Олешко В. Л, Олешко Т. В. Теорія і методика ансамблевого виконавства: навчально-методичний посібник. Харків. 2020. 108 с.
66. Щербіна С. М. Духовний розвиток та формування духовної культури особистості - найважливіші завдання сучасної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*. Запоріжжя: КПУ. 2016. Вип. 50. С. 283-291.

67. Як зберегти інтерес дитини до музикування. Вчимося грати на фортепіано - роль мотивації у навчанні URL: <https://intermuzika.com.ua/uchimsya-igrat-na-fortepiano-rol-motivatsii-v-obuchenii/?srsltid=AfmBOooemCbZcv6IvO7iEAoHwDBc5R86JGkhOI1i0nVpzfMSLvIwRPCr> (дата звернення: 15.10.2025).

68. Ivanenko O., Sydorenko V., O. Dzhus, etc. The model of soft skills development of a teacher under the new educational paradigm: competencies, values, behavioral indicators, results. *Estudios de Economía Aplicada // Seccion Monografica /Volume 39-9, 2021. Pp. 1-17*

69. Oleksiuk O., Rebrova, O., & Mikulinska, O. Dramatic Hermeneutics as a Perspective Technology in the Artistic Education. *Journal of History Culture and Art Research*. 2019. №8(3). p. 100-112.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для визначення інтересу до музикування учнів 1–2 року навчання в музичній школі

Інструкція: Вибери відповідь, яка тобі найбільше підходить.

1. Тобі подобається ходити на уроки музики?

- 😊 Дуже подобається
- 😊 Подобається
- 😐 Байдуже
- ☹ Не подобається

2. Чи любиш ти грати на своєму музичному інструменті вдома?

- 😊 Завжди
- 😊 Часто
- 😐 Рідко
- ☹ Ніколи

3. Тобі цікаво слухати музику поза школою?

- 😊 Так, дуже
- 😊 Інколи
- 😐 Рідко
- ☹ Ніколи

4. Що тобі більше подобається робити на уроках музики? (можна обрати кілька варіантів)

- 🎹 Грати на інструменті
- 🎤 Співати
- 🎧 Слухати музику
- 🎨 Малювати під музику

5. Чи подобається тобі виступати для інших (батьків, друзів, на концертах)?

- 😊 Дуже подобається
- 😊 Подобається
- 😐 Не впевнений/а
- ☹️ Не подобається

6. Ти хочеш навчитися грати нові пісні або твори?

- 😊 Так, завжди
- 😊 Частково
- 😐 Рідко
- ☹️ Ні

7. Чи подобається тобі брати участь у шкільних музичних заходах (концерти, свята)?

- 😊 Так, дуже
- 😊 Іноколи
- 😐 Рідко
- ☹️ Ніколи

8. Що тобі подобається найбільше у музиці?

- 🎹 Грати на інструменті
- 🎤 Співати
- 🎧 Слухати музику
- 💃 Танцювати під музику

9. Які музичні твори тобі подобаються?

- 🎵 Класичні (наприклад, Бах, Моцарт)
- 🎵 Народні пісні
- 🎵 Сучасна музика (поп, рок, джаз)
- 🎵 Інші (напиши сам) _____

Ім'я учня: _____

Клас: _____

Додаток Б

**Результати дослідження музичного інтересу учнів 1–2 року навчання в
музичній школі №6 імені Г. Л. Жуковського**

Питання	Варіанти відповідей	Експериментальна група (8 учнів)	Контрольна група (8 учнів)
1. Тобі подобається ходити на уроки музики?	Дуже подобається	1 (12,5 %)	2 (25,0%)
	Подобається	4 (50,0 %)	4 (50,0 %)
	Байдуже	2 (25,0%)	2 (25 %)
	Не подобається	1 (12,5 %)	0
2. Чи любиш ти грати на інструменті вдома?	Завжди	2 (25,0%)	2 (25,0%)
	Часто	3 (37,5 %)	4 (50,0 %)
	Рідко	3 (37,5 %)	2 (25,0%)
	Ніколи	0	0
3. Слухати музику поза школою?	Так, дуже	5 (62,5 %)	4 (50 %)
	Інколи	2 (25,0%)	3 (37,5 %)
	Рідко	1 (12,5 %)	1 (12,5 %)
	Ніколи	0	0
4. Улюблені види діяльності на уроках	Грати на інструменті	4 (50 %)	4 (50 %)
	Співати	5 (62,5 %)	4 (50 %)
	Слухати музику	3 (37,5 %)	3 (37,5 %)
	Малювати під музику	1 (12,5 %)	2 (25,0%)
5. Виступати для інших	Дуже подобається	2 (25,0%)	3 (37,5 %)
	Подобається	3 (37,5 %)	2 (25,0%)
	Не впевнений/а	2 (25,0%)	2 (25,0%)
	Не подобається	1 (12,5 %)	0
6. Бажання навчитися нових творів	Так, завжди	3 (37,5 %)	3 (37,5 %)
	Частково	3 (37,5 %)	4 (50 %)
	Рідко	1 (12,5 %)	1 (12,5 %)
	Ні	1 (12,5 %)	0
7. Участь у музичних заходах	Так, дуже	4 (50,0 %)	3 (37,5 %)
	Інколи	3 (37,5 %)	3 (37,5 %)
	Рідко	1 (12,5 %)	2 (25 %)
	Ніколи	0	0
8. Найбільш улюблена діяльність	Грати на інструменті	5 (62,5 %)	4 (50 %)
	Співати	4 (50,0 %)	4 (50 %)
	Слухати музику	2 (25,0 %)	3 (37,5 %)
	Танцювати під музику	1 (12,5 %)	2 (25,0 %)
9. Улюблені музичні твори	Класична музика	1 (12,5 %)	1 (12,5 %)
	Народні пісні	2 (25 %)	1 (12,5 %)
	Сучасна музика	5 (62,5 %)	6 (75,0 %)
	Інші	0	0

Додаток В

Сучасні методи формування інтересу до музикування у учнів початкових класів мистецьких шкіл

Метод	Мета	Форми роботи	Приклади використання
Інтерактивні відеоуроки та мультимедійні презентації	Пробудження інтересу до музики та її елементів	Слухання музики з відео, обговорення, інтерактивні запитання	Відеоролики YouTube, анімовані пояснення музичних термінів, короткі кліпи TikTok
Мобільні додатки для навчання музиці	Розвиток ритму, мелодії, гармонії	Індивідуальні та групові завдання на планшетах або смартфонах	SmartMusic, Flowkey, музичні ігри з елементами гейміфікації
Ігрові та рольові методи	Активізація творчості, формування емоційного залучення	Пантоміма під музику, рольові ігри «диригент», «оркестр»	Діти імітують оркестр, виконують музичні завдання у формі гри
Віртуальна та доповнена реальність (VR/AR)	Поглиблення сприйняття музики та створення творчого досвіду	Віртуальні екскурсії по музичних виставах, інтерактивні концерти	VR-концерт класичної музики, AR-пантоміма під музичні твори
Колективне музикування та ансамблі	Розвиток комунікаційних та музичних навичок	Спів, гра на інструментах, ансамблеві вправи	Міні-концерти, музичні композиції у групі, дуети та тріо
Аналіз музичних творів з використанням цифрових ресурсів	Розвиток критичного мислення та музичного слуху	Вивчення структури твору, визначення темпу, динаміки, характеру	Інтерактивні ноти, цифрові аудіофайли для порівняння творів
Музичні челенджі та флешмоби	Підвищення мотивації та залученості	Виконання музичних завдань у групах, відеозйомка	TikTok-челенджі, створення музичних кліпів своїми руками
Креативні завдання та створення власних композицій	Формування самовираження та творчості	Написання коротких мелодій, ритмічних етюдів, вокальних композицій	Діти створюють власні музичні твори, обговорюють їх з класом
Комбіноване використання традиційних та цифрових методів	Забезпечення системного формування інтересу	Спів, слухання, аналіз музики + інтерактивні технології	Уроки музики з інтерактивними презентаціями, мобільними додатками та живим виконанням